

ROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A.
ZA OKRES KOŃCZĄCY SIĘ 31 GRUDNIA 2009 ROKU

MARZEC 2010

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR**	
	2009	2008	2009	2008
Przychody z tytułu odsetek	2 098 938	2 318 624	483 559	656 443
Przychody z tytułu prowizji	660 011	721 122	152 055	204 162
Zysk (strata) brutto	655 266	759 162	150 962	214 932
Zysk (strata) netto	504 399	600 434	116 205	169 993
Całkowite dochody	566 698	644 322	130 558	182 419
Zmiana stanu środków pieniężnych	525 861	(138 793)	128 003	(39 295)
Aktywa razem	37 633 063	42 550 345	9 160 475	10 198 050
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	980 446	-	238 656	-
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	26 359 837	29 345 498	6 416 396	7 033 242
Kapitał własny	6 199 389	5 625 809	1 509 028	1 348 339
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	127 218	125 261
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	47,45	43,06	11,55	10,32
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	3,86	4,60	0,89	1,30
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję (w zł /EUR)	3,86	4,60	0,89	1,30
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/EUR)*	-	-	-	-

* Do dnia podpisania niniejszego sprawozdania finansowego Zarząd Banku nie podjął jeszcze decyzji odnośnie proponowanej kwoty przeznaczonej na wypłatę dywidendy z podziału zysku za 2009 rok. Zgodnie z Uchwałą 26a/2009 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 18 czerwca 2009 roku dywidenda za 2008 rok nie była wypłacona.

**Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje bilansowe wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2009 roku – 4,1082 zł (na dzień 31 grudnia 2008 roku: 4,1724 zł); pozycje rachunku zysków i strat oraz rachunku przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2009 roku – 4,3406 zł (2008 roku: 3,5321 zł).

SPIS TREŚCI

<i>Skonsolidowany rachunek zysków i strat</i>	6
<i>Skonsolidowane zestawienie całkowitych dochodów</i>	7
<i>Skonsolidowany bilans</i>	8
<i>Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym</i>	9
<i>Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych</i>	10
<i>Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego</i>	11
1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej	11
2. Znaczące zasady rachunkowości	12
3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	27
4. Wynik z tytułu odsetek	29
5. Wynik z tytułu prowizji	30
6. Przychody z tytułu dywidend	30
7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	30
8. Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	31
9. Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	31
10. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	31
11. Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	32
12. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	32
13. Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	33
14. Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	33
15. Podatek dochodowy	33
16. Zysk przypadający na jedną akcję	34
17. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	34
18. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	35
19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	35
20. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	39
21. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	39
22. Pozostałe inwestycje kapitałowe	40
23. Kredyty, pożyczki i inne należności	45
24. Utrata wartości kredytów, pożyczek i innych należności	46
25. Rzeczowe aktywa trwałe	46
26. Wartości niematerialne	48
27. Test utraty wartości dla wartości firmy	48
28. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	49
29. Inne aktywa	52

30. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży _____	52
31. Zobowiązania wobec Banku Centralnego _____	52
32. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu _____	52
33. Rezerwy _____	53
34. Inne zobowiązania _____	54
35. Aktywa i zobowiązania finansowe według terminów zapadalności/wymagalności _____	55
36. Kapitały _____	57
37. Transakcje repo oraz reverse repo _____	59
38. Wartość godziwa _____	60
39. Zobowiązania warunkowe _____	64
40. Aktywa stanowiące zabezpieczenie _____	66
41. Działalność powiernicza _____	66
42. Leasing operacyjny _____	66
43. Rachunek przepływów pieniężnych _____	67
44. Jednostki powiązane _____	67
45. Świadczenia na rzecz pracowników _____	70
46. Zdarzenia po dacie bilansowej _____	73
47. Zarządzanie ryzykiem _____	73
48. Oświadczenia Zarządu Banku _____	100

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

<i>w tys. zł</i>	<i>Za okres</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
	<i>Nota</i>		
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	2 098 938	2 318 624
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(593 557)	(952 874)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 505 381	1 365 750
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	660 011	721 122
Koszty opłat i prowizji	5	(103 997)	(102 177)
Wynik z tytułu prowizji	5	556 014	618 945
Przychody z tytułu dywidend	6	6 451	11 761
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	269 248	259 342
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	8	77 845	57 184
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	9	3 437	(168)
Pozostałe przychody operacyjne	10	208 635	125 349
Pozostałe koszty operacyjne	10	(50 005)	(35 924)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	10	158 630	89 425
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	11	(1 300 208)	(1 398 793)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	12	(78 847)	(97 115)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	13	2 698	3 255
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	14	(545 809)	(153 080)
Zysk operacyjny		654 840	756 506
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		426	2 656
Zysk brutto		655 266	759 162
Podatek dochodowy	15	(150 867)	(158 728)
Zysk netto		504 399	600 434
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	16	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	16	3,86	4,60
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	16	3,86	4,60
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej		504 399	600 434
Zysk netto należny udziałowcom mniejszościowym		-	-

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-100 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie całkowitych dochodów

<i>w tys. zł</i>	<i>Za okres</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
	<i>Nota</i>		
Zysk netto		504 399	600 434
Pozostałe całkowite dochody:			
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	17	63 084	38 340
Różnice kursowe		(785)	5 548
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		62 299	43 888
Całkowite dochody ogółem		566 698	644 322
W tym:			
Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej		566 698	644 322
Całkowite dochody należne udziałowcom mniejszościowym		-	-

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-100 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany bilans

	Stan na dzień	31.12.2009	31.12.2008
<i>w tys. zł</i>	<i>Nota</i>		
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	4 113 355	3 530 977
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	5 397 125	7 885 488
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	8 290 225	10 814 828
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	21	56 895	56 469
Pozostałe inwestycje kapitałowe	22	24 140	11 095
Kredyty, pożyczki i inne należności	23	16 777 255	17 581 499
<i>od sektora finansowego</i>		4 802 562	3 695 522
<i>od sektora niefinansowego</i>		11 974 693	13 885 977
Rzeczowe aktywa trwałe	25	505 192	571 947
<i>nieruchomości i wyposażenie</i>		486 884	553 639
<i>nieruchomości stanowiące inwestycje</i>		18 308	18 308
Wartości niematerialne	26	1 282 574	1 283 326
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	28	476 372	336 290
<i>bieżące</i>		97 657	7 862
<i>odroczone</i>		378 715	328 428
Inne aktywa	29	690 384	443 159
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	30	19 546	35 267
A k t y w a r a z e m		37 633 063	42 550 345
PASYWA			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	31	980 446	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 108 493	6 806 790
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	32	26 359 837	29 345 498
<i>depozyty</i>		25 307 218	27 857 332
<i>sektora finansowego</i>		4 735 260	7 922 260
<i>sektora niefinansowego</i>		20 571 958	19 935 072
<i>pozostałe zobowiązania</i>		1 052 619	1 488 166
Rezerwy	33	49 390	24 578
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	28	-	77
Inne zobowiązania	34	935 508	747 593
Z o b o w i ą z a n i a r a z e m		31 433 674	36 924 536
KAPITAŁY			
Kapitał zakładowy	36	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	36	3 030 546	3 029 703
Kapitał z aktualizacji wyceny	36	(81 026)	(144 110)
Pozostałe kapitały rezerwowe	36	2 225 712	1 627 692
Zyski zatrzymane		501 519	589 886
K a p i t a ł y r a z e m		6 199 389	5 625 809
P a s y w a r a z e m		37 633 063	42 550 345

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-100 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie sprawujące kontrolii	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2009 roku	522 638	3 029 703	(144 110)	1 627 692	589 886	-	5 625 809
Całkowite dochody ogółem	-	-	63 084	(785)	504 399	-	566 698
Wycena programu nagród kapitałowych, w tym:	-	-	-	6 937	-	-	6 937
- <i>zmiana wyceny</i>	-	-	-	8 917	-	-	8 917
- <i>odroczony podatek dochodowy</i>	-	-	-	(1 980)	-	-	(1 980)
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(55)	-	(55)
Transfer na kapitały	-	843	-	591 868	(592 711)	-	-
Stan na 31 grudnia 2009 roku	522 638	3 030 546	(81 026)	2 225 712	501 519	-	6 199 389

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie sprawujące kontrolii	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2008 roku	522 638	3 028 809	(182 450)	1 454 355	779 732	-	5 603 084
Całkowite dochody ogółem	-	-	38 340	5 548	600 434	-	644 322
Dywidendy wypłacone	-	(615)	-	-	(620 982)	-	(621 597)
Transfer na kapitały	-	1 509	-	167 789	(169 298)	-	-
Stan na 31 grudnia 2008 roku	522 638	3 029 703	(144 110)	1 627 692	589 886	-	5 625 809

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-100 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych

	Za okres	2009	2008
<i>w tys. zł</i>			
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Zysk netto		504 399	600 434
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:		710 789	(167 543)
Bieżący i odroczony podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym		150 867	158 728
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		(426)	(2 656)
Amortyzacja		78 847	97 115
Utrata wartości		516 903	158 134
Zmiana stanu rezerw (rozwiązanie rezerw - znak ujemny)		28 906	(5 054)
Wynik ze sprzedaży inwestycji		(3 046)	(6 180)
Odsetki otrzymane		2 002 273	2 230 562
Odsetki zapłacone		(595 009)	(974 434)
Inne korekty		(1 611 974)	(1 328 591)
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej		567 341	327 624
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		5 245 301	(3 737 292)
Zmiana stanu kredytów, pożyczek i innych należności		527 716	3 332 889
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		2 424 202	(4 286 486)
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych		(13 631)	8 071
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		2 530 234	(2 747 754)
Zmiana stanu aktywów przeznaczonych do sprzedaży		888	(22 622)
Zmiana stanu innych aktywów		(224 108)	(21 390)
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		(5 101 853)	3 242 125
Zmiana stanu zobowiązań wobec banku centralnego		973 058	-
Zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(2 551 988)	958 301
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		(3 779 851)	2 433 644
Zmiana stanu innych zobowiązań		256 928	(149 820)
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej		1 215 188	432 891
Podatek dochodowy zapłacony		(301 954)	(135 540)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		913 234	297 351
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych		(31 786)	(75 531)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		11 398	18 942
Nabycie wartości niematerialnych		(15 503)	(18 422)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		15 679	-
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną		1	4 164
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną		(20 211)	(70 847)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Dywidendy wypłacone		(54)	(621 598)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		21 530	241 110
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		(387 706)	(38 104)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(366 230)	(418 592)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych		(932)	53 295
E. Zwiększenie/(zmniejszenie) środków pieniężnych netto		525 861	(138 793)
F. Środki pieniężne na początek okresu		3 607 530	3 746 323
G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 43)		4 133 391	3 607 530

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 11-100 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego**1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej**

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investments Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi:

- działalność maklerską,
- usługi leasingowe,
- działalność inwestycyjną.

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale/w głosach na WZ w %	
		31.12.2009	31.12.2008
<i>Jednostki konsolidowane metodą pełną</i>			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
<i>Jednostki wyceniane metodą praw własności</i>			
Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments II S.a.r.l.	Luksemburg	100,00	100,00
Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A. w likwidacji	Poznań	100,00	100,00

Dane finansowe jednostek zależnych nieobjętych konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2009 roku stanowią one 0,2% aktywów Grupy (31 grudnia 2008 roku: 0,2%) oraz 0,3% zysku netto Grupy (31 grudnia 2008 roku: 0,1%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami.

Ponadto, roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe jednostki dominującej zostało sporządzone zgodnie z zasadami rachunkowości opisanymi w niniejszej notce, za wyjątkiem zasady ujmowania i wyceny inwestycji kapitałowych w jednostki zależne i stowarzyszone, opisanej w notce 2 do rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2009 roku. Porównywalne dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku. Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

W 2009 roku Grupa uwzględniła następujące zmiany w obowiązujących standardach rachunkowości oraz nowe interpretacje:

- zmiany w zakresie sprawozdawczości według segmentów działalności związanej z wejściem w życie od 1 stycznia 2009 roku MSSF 8 „*Segmenty działalności*”, który zastępuje MSR 14 „*Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności*”. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w notce 3,
- zastosowanie Interpretacji 13 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej „*Programy lojalnościowe klientów*” (IFRIC 13). Interpretacja dotyczy sposobu rozpoznawania przychodów z transakcji w przypadku przyznania klientom punktów lojalnościowych, co jest uznawane za oddzielny element tej transakcji. W związku z tym, przychód z transakcji powinien zostać rozdzielony pomiędzy punkty lojalnościowe i inne komponenty sprzedaży i jego część przyporządkowana do punktów lojalnościowych, określona w odniesieniu do ich wartości godziwej, odraczana jest do momentu wypełnienia zobowiązania wobec klientów z tytułu przyznania im punktów. Grupa przyznaje swoim klientom punkty lojalnościowe w transakcjach wykonanych kartami kredytowymi. Wpływ zastosowania interpretacji IFRIC 13 nie jest istotny z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Standardy i Interpretacje oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy są następujące:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. W listopadzie 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, który wprowadza zmiany w stosunku do MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych. Kluczowa zmiana to klasyfikacja aktywów finansowych do dwóch kategorii – wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Standard będzie obowiązywał od 1 stycznia 2013 roku z możliwością wcześniejszego zastosowania.

- zmiany do MSR 18 „Przychody” dotyczące ustalania kiedy jednostka działa jako agent, a kiedy jako strona umowy.

Grupa jest w trakcie oszacowywania wpływu zastosowania standardów oczekujących na zatwierdzenie przez Unię Europejską.

Inne standardy, zmiany do obowiązujących standardów oraz interpretacje Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej ostatnio przyjęte lub oczekujące na przyjęcie nie mają związku z działalnością Grupy albo ich wpływ na sprawozdanie finansowe nie byłby istotny.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

W celu zachowania porównywalności danych finansowych z ujęciem bieżącego okresu, dokonano stosownych zmian w prezentacji danych finansowych dotyczących 2008 roku w stosunku do uprzednio opublikowanych danych w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2008 roku”. Zmiany te dotyczyły sposobu grupowania i prezentacji danych finansowych w wybranych notach objaśniających i nie mają wpływu na sumę bilansową oraz wyniki finansowe Grupy. Spośród tych zmian najistotniejsze stanowiły zmiany prezentacji danych w poniższych notach objaśniających:

w tys. zł				
Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 roku				
Nota 5 Wynik z tytułu prowizji				
Pozycja	Raport za 2008 rok	Raport za 2009 rok	Różnica	Zmiana dotyczy
Przychody z tytułu opłat i prowizji				
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	216 640	193 319	(23 321)	Oplaty od pożyczek gotówkowych oraz pozostałe prowizje
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	166 934	166 934	-	
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	130 510	130 510	-	
z tytułu usług powierniczych	78 266	78 266	-	
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	-	14 862	14 862	Oplaty od pożyczek gotówkowych
z tytułu działalności maklerskiej	56 432	56 432	-	
z tytułu zarządzania środkami finansowymi	35 106	35 106	-	
z tytułu gwarancyjnych zobowiązań pozabilansowych	14 440	14 440	-	
z tytułu zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym	6 733	6 733	-	
inne	16 061	24 520	8 459	Pozostałe prowizje
	721 122	721 122		

w tys. zł Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 roku				
Nota 5 Wynik z tytułu prowizji				
Pozycja	Raport za 2008 rok	Raport za 2009 rok	Różnica	Zmiana dotyczy
Koszty z tytułu opłat i prowizji				
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(53 106)	(53 106)	-	
z tytułu działalności maklerskiej	(29 195)	(29 195)	-	
z tytułu opłat KDPW	(8 252)	(8 252)	-	
z tytułu opłat brokerskich	(5 279)	(5 279)	-	
inne	(6 345)	(6 345)	-	
	(102 177)	(102 177)		
	618 945	618 945	-	

w tys. zł Skonsolidowany bilans wg stanu na 31 grudnia 2008 roku				
Nota 22 Kredyty, pożyczki i inne należności				
Pozycja	Raport za 2008 rok	Raport za 2009 rok	Różnica	Zmiana dotyczy
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego				
wartość brutto	3 773 149	3 773 149	-	
odpisy z tytułu utraty wartości	(77 627)	(77 627)	-	
wartość netto	3 695 522	3 695 522	-	
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego				
wartość brutto	15 311 491	15 273 143	(38 348)	pozycja "Kredyty i pożyczki" - należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi
odpisy z tytułu utraty wartości	(1 425 514)	(1 387 166)	38 348	
wartość netto	13 885 977	13 885 977	-	
Kredyty, pożyczki i inne należności	17 581 499	17 581 499	-	

Podstawy konsolidacji

W skład jednostek podporządkowanych wchodzi jednostki zależne i stowarzyszone.

Jednostki zależne - definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Bank. Jednostki kontrolowane to jednostki, w odniesieniu do których Bank pośrednio lub bezpośrednio ma zdolność kierowania ich polityką finansową i operacyjną w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z działalności danej jednostki. Kontrola zwykle towarzyszy posiadaniu większości ogólnej liczby głosów w organach stanowiących.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów mniejszości. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Jednostki stowarzyszone - definicja

Jednostki stowarzyszone to wszelkie jednostki, na które Bank pośrednio lub bezpośrednio wywiera znaczący wpływ, lecz których nie kontroluje, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych rozlicza się metodą praw własności. W początkowym ujęciu udziały w jednostkach stowarzyszonych wykazuje się według ceny nabycia. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości) określoną w dniu nabycia.

Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej staje się równy lub większy od udziału Grupy w tej jednostce stowarzyszonej, obejmującego ewentualne inne niezabezpieczone należności, Grupa zaprzestaje ujmować dalsze straty, chyba że wzięła na siebie obowiązki lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki stowarzyszonej.

Waluty obce

Pozycje bilansowe i pozabilansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia bilansu.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji bilansowych pozycji walutowych oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

<i>w zł</i>		31 grudnia 2009	31 grudnia 2008
1	USD	2,8503	2,9618
1	CHF	2,7661	2,8014
1	EUR	4,1082	4,1724

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

- (a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza wszystkie instrumenty pochodne oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

- (b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nie notowane na aktywnym rynku.

- (c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

- (d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientów.

Ujmowanie i wyłączenie

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmują się w bilansie i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się z bilansu, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączane z bilansu wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach. Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym, z wyjątkiem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz różnic kursowych dotyczących pieniężnych aktywów i zobowiązań, do momentu wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu, kiedy skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jednakże odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat. Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe - akcje i udziały w pozostałych jednostkach

Akcje i udziały w innych jednostkach niż jednostki podporządkowane, co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Instrumenty pochodne

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej wykazuje się w bilansie jako aktywa przeznaczone do obrotu, a o wartości ujemnej – jako zobowiązania przeznaczone do obrotu.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w bilansie w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączenia składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto, wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Kredyty, pożyczki i inne należności”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączane z bilansu. Jednocześnie ujmowane są po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłacaniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
 - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Odpisy z tytułu utworzenia rezerwy na pokrycie poniesionych, lecz niezidentyfikowanych strat kredytowych

Grupa tworzy rezerwę na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe ('IBNR' – ang. *incurred but not reported*). Rezerwa IBNR odzwierciedla poziom strat kredytowych oszacowany na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyk ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia rezerwy IBNR, które zostały poniesione przez Grupę na dzień bilansowy, lecz dla których Grupa nie jest jeszcze w stanie zidentyfikować indywidualnych ekspozycji z utratą wartości. Procesem wyliczania rezerwy IBNR objęte są wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Rezerwa IBNR liczona jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupy rezerwa na poniesione niezidentyfikowane ryzyko kredytowe prezentacyjnie pomniejsza wartość ekspozycji kredytowych.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom rezerwy na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywanych do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom rezerw na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Rezerwy na należności od sektora finansowego, sektora niefinansowego i budżetowego, odpisy z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów bilansu. Natomiast rezerwy na zobowiązania pozabilansowe wykazywane są w pozycji „Rezerwy” w pasywach bilansu.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar rezerw. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Strat z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż podporządkowane sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Strat z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz innych niż wartość firmy, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości sprzedaży netto i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane

przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych, wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrocenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która, pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

W przypadku jednostek stowarzyszonych wartość firmy jest zawarta w wartości bilansowej inwestycji w jednostce stowarzyszonej.

Zyski i straty ze zbycia jednostki zależnej lub stowarzyszonej uwzględniają wartość bilansową wartości firmy dotyczącą sprzedanej jednostki.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2009 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:

Budynki i budowle	1,5% - 4,5%
Środki transportu	14,0% - 20,0%
Komputery	34,0%
Wypożyczenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0% - 20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowego systemu operacyjnego, do którego stosuje się stawkę 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nie przekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości zaklasyfikowane przez Grupę jako inwestycyjne prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako element rzeczowych aktywów trwałych. Grupa stosuje do ich wyceny model wartości godziwej. Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych wynika z ekspertyz wydanych przez niezależnych rzeczoznawców posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są w rachunku zysku i strat.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszerzegowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

Pracownicy mogą także uczestniczyć w programach świadczeń kapitałowych Citigroup. W ramach tych programów pracownikom oferowane są nagrody w formie opcji na zakup akcji Citigroup

(program opcji pracowniczych - SOP), a także nagrody w formie „akcji odroczonych” (program akumulacji kapitału - CAP). Programy te traktowane są jako programy rozliczane w instrumentach kapitałowych zgodnie z IFRIC 11 i MSSF 2. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa nagrody jest ustalana na dzień przyznania nagrody i ujmowana w rachunku zysków i strat przez okres nabywania uprawnień. Jednocześnie zgodnie z umową pomiędzy Grupą a Citigroup regulującą zasady rozliczenia programu, na przyszłe zobowiązania Grupy w ciężar kapitału tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach bilansu w pozycji „Inne zobowiązania”. Wartość rezerwy ustala się w oparciu o wartość godziwą nagród na dzień ich rozliczenia i aktualizuje na każdy dzień sprawozdawczy.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne, których wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w podmiotach Grupy, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do odprawy. Pracownikom, z którymi została zawarta umowa o pracę na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, przysługuje ponadto nagroda za wieloletnią pracę. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w pasywach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Rezerwy na przyszłe koszty odpraw emerytalnych oraz nagród za wieloletnią pracę obliczane są metodą aktuarialną. Wycena aktuarialna tych rezerw jest okresowo aktualizowana.

Programy określonych składek

Ponadto Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w nocie 45. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w bilansie, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały i fundusze własne wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem funduszu z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest w z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny oraz zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia Grupy za dystrybucje ujmowane są w przychodach w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy ponieważ Grupa nie jest zobowiązana do świadczenia istotnych usług po dokonaniu sprzedaży. Ponadto w przypadku niektórych produktów, Grupa ma prawo do dodatkowego wynagrodzenia stanowiącego udział w zysku osiągniętym przez zakład ubezpieczeń na danym produkcie i rozpoznaje przychód z tego tytułu na zasadzie memoriałowej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Są to w szczególności przychody i koszty z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych bezpośrednio w kapitale.

Rezerwa na podatek odroczony jest kalkulowana przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie łącznie. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o Funduszu Poręczeń Unijnych (Dz. U. Nr 121, poz. 1262) wprowadzającej art. 38 lit. a) do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, Grupa wykazuje w sprawozdaniu finansowym kwotę należności od Budżetu Państwa z tytułu przysługującego uprawnienia do pomniejszenia zobowiązania podatkowego zgodnie z ustawą.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment jest dającym się wyodrębnić obszarem działalności Grupy, w ramach którego następuje albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług (segment branżowy), albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług w określonym środowisku ekonomicznym (segment geograficzny). Segment działalności podlega określonym ryzykom, jak również wiąże się z występowaniem korzyści, które są właściwe wyłącznie dla danego segmentu. Za wzór sprawozdawczy stosowany do segmentów przyjęto podział branżowy, ponieważ ryzyko i stopy zwrotu wynikają z różnic pomiędzy produktami. Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w notce 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy aktywów dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne

czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych;
- do wyceny transakcji opcyjnych stosuje się modele wyceny;
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych;
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Najważniejszym parametrem niepochodzącym z aktywnego rynku i wykorzystywanym przez Grupę do wyceny instrumentów finansowych jest komponent ryzyka kontrahenta. W związku ze znaczącym wzrostem ryzyka kontrahenta Grupa dokonała dodatkowego oszacowania poziomu tego ryzyka występującego w zawartych z klientami transakcjach na instrumentach pochodnych, w tym opcjach walutowych. Oszacowanie to zostało przeprowadzone na dzień bilansowy przyjmując poziom wycen instrumentów pochodnych z tego dnia i z uwzględnieniem oceny ryzyka na ten dzień. Grupa regularnie monitoruje poziom ryzyka związanego z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych. Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów. Biorąc pod uwagę silną zmienność otoczenia gospodarczego, istnieje niepewność w zakresie dokonanych szacunków.

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą statystyczną.

Określenie przesłanek utraty wartości oraz wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Utrata wartości aktywów dostępnych do sprzedaży

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, skumulowane straty ujęte dotychczas w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, chociaż składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę

między kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi być rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Utrata wartości firmy

Grupa przeprowadziła test wartości firmy pod kątem utraty wartości na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2009 roku. Szacunku wartości firmy dokonano w oparciu o zapisy MSR 36 odnośnie określania wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Testy nie wykazały utraty wartości.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych zagwarantowanych zbiorowym układem pracy, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne, podlegają okresowemu oszacowaniu przez niezależnego aktuarium.

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje również oszacowania poziomu rezerwy związanej z przyznanymi pracownikom nagrodami w formie opcji na akcje Citigroup. Kwota rezerwy określona jest w oparciu o metodologię opisaną w MSSF 2 przy użyciu modelu wyceny wartości opcji. Określenie kwoty rezerwy wymaga zastosowania szacunków dotyczących między innymi oczekiwanego poziomu rotacji pracowników, oczekiwanej stopy dywidendy płaconej przez Citigroup oraz terminów realizacji opcji.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Od 1 stycznia 2009 roku Grupa zastosowała Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 8 „*Segmenty działalności*”. Zgodnie ze standardem segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest o stawki bazujące na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i pasywów.

Działalność Grupy została podzielona na 2 główne segmenty branżowe:

– Bankowość Korporacyjna

W ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej, segment świadczy usługi

zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto, segment oferuje szeroki zakres usług bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usług doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych. Produkty i usługi Grupy w ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej dostępne są poprzez dostosowane do potrzeb klienta kanały dystrybucji, zarówno poprzez sieć oddziałów, bezpośrednie kontakty z klientami, jak i nowoczesne i efektywne kanały zdalne – systemy obsługi przez telefon i bankowość elektroniczną.

– *Bankowość Detaliczna*

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, szerokiej oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej, Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych. Klienci mają do dyspozycji sieć oddziałów, bankomatów, jak również obsługę telefoniczną i bankowość elektroniczną oraz sieć pośredników finansowych oferujących produkty segmentu.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres	2009			2008		
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
<i>w tys. zł</i>						
Wynik z tytułu odsetek	753 295	752 086	1 505 381	564 933	800 817	1 365 750
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	40 227	(40 227)	-	(10 169)	10 169	-
przychody wewnętrzne	40 227	-	40 227	-	10 169	10 169
koszty wewnętrzne	-	(40 227)	(40 227)	(10 169)	-	(10 169)
Wynik z tytułu prowizji	247 332	308 682	556 014	259 477	359 468	618 945
Wynik wewnętrzny z tytułu prowizji, w tym:	14 945	(14 945)	-	2 995	(2 995)	-
przychody wewnętrzne	14 945	-	14 945	2 995	-	2 995
koszty wewnętrzne	-	(14 945)	(14 945)	-	(2 995)	(2 995)
Przychody z tytułu dywidend	3 715	2 736	6 451	3 571	8 190	11 761
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	229 907	39 341	269 248	220 401	38 941	259 342
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	77 845	-	77 845	57 184	-	57 184
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	3 437	-	3 437	(168)	-	(168)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	63 648	(29 661)	33 987	80 601	8 824	89 425
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	(563 720)	(736 488)	(1 300 208)	(596 924)	(801 869)	(1 398 793)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(47 394)	(31 453)	(78 847)	(64 873)	(32 242)	(97 115)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	1 881	817	2 698	2 742	513	3 255

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Za okres	2009			2008		
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
<i>w tys. zł</i>						
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	(294 293)	(251 516)	(545 809)	(63 616)	(89 464)	(153 080)
Pozostałe przychody nieprzypisane segmentom*	-	-	124 643	-	-	-
Zysk operacyjny	475 653	54 544	654 840	463 328	293 178	756 506
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	426	-	426	2 656	-	2 656
Zysk brutto	476 079	54 544	655 266	465 984	293 178	759 162
Podatek dochodowy			(150 867)			(158 728)
Zysk netto			504 399			600 434

* Korekta rozliczeń z US z tytułu podatku od towarów i usług (patrz nota 10)

Stan na dzień	31.12.2009			31.12.2008		
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
<i>w tys. zł</i>						
Aktywa, w tym:	31 608 909	6 024 154	37 633 063	36 664 647	5 885 698	42 550 345
aktywa wyceniane metodą praw własności	56 895	-	56 895	56 469	-	56 469
aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	2 999	16 547	19 546	12 645	22 622	35 267
Pasywa, w tym:	28 370 043	9 263 020	37 633 063	34 703 600	7 846 745	42 550 345
zobowiązania	24 369 661	7 064 013	31 433 674	30 766 848	6 157 688	36 924 536

4. Wynik z tytułu odsetek

<i>w tys. zł</i>	2009	2008
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze od:		
Banku Centralnego	41 173	65 158
lokat w bankach	59 362	322 685
kredytów, pożyczek i innych należności, z tego:	1 288 664	1 458 455
sektora finansowego	34 561	22 318
sektora niefinansowego	1 254 103	1 436 137
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	564 025	364 035
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	145 714	108 291
	2 098 938	2 318 624
Koszty odsetek i podobne koszty od:		
operacji z Bankiem Centralnym	(32 442)	-
depozytów banków	(32 169)	(74 745)
depozytów sektora finansowego (oprócz banków)	(102 863)	(139 726)
depozytów sektora niefinansowego	(408 705)	(696 649)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(17 378)	(41 754)
	(593 557)	(952 874)
	1 505 381	1 365 750

Przychody odsetkowe za 2009 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 19 560 tys. zł (za 2008 rok: 17 152 tys. zł).

5. Wynik z tytułu prowizji

w tys. zł	2009	2008
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	142 163	193 319
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	183 986	166 934
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	122 410	130 510
z tytułu usług powierniczych	63 468	78 266
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	14 484	14 862
z tytułu działalności maklerskiej	51 646	56 432
z tytułu zarządzania środkami finansowymi	32 410	35 106
z tytułu gwarancyjnych zobowiązań pozabilansowych	16 002	14 440
z tytułu zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym	8 237	6 733
inne	25 205	24 520
	660 011	721 122
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(64 372)	(53 106)
z tytułu działalności maklerskiej	(19 072)	(29 195)
z tytułu opłat KDPW	(8 615)	(8 252)
z tytułu opłat brokerskich	(3 997)	(5 279)
inne	(7 941)	(6 345)
	(103 997)	(102 177)
	556 014	618 945

Wynik z tytułu prowizji za 2009 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w kwocie 193 714 tys. zł (za 2008 rok: 177 548 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 64 372 tys. zł (za 2008 rok: 53 106 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

w tys. zł	2009	2008
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	6 166	11 328
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	285	433
	6 451	11 761

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

w tys. zł	2009	2008
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		
z instrumentów dłużnych	45 077	42 347
z instrumentów kapitałowych	(1 705)	11 231
z instrumentów pochodnych, z tego:	367	(59 682)
na stopę procentową	(1 452)	(62 182)
kapitałowe	1 698	2 451
towarowe	121	49
	43 739	(6 104)

w tys. zł	2009	2008
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	(88 167)	93 675
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	313 676	171 771
	225 509	265 446
	269 248	259 342

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji zawiera odpisy (netto) dotyczące korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na transakcje związane z instrumentami pochodnymi w kwocie 50 083 tys. zł (za 2008 rok: 261 039 tys. zł).

Korekta została wyznaczona poprzez analizę sytuacji finansowej poszczególnych klientów oraz ocenę ich potrzeb w zakresie stosowania instrumentów pochodnych. Istnieje niepewność co do wysokości przyszłych rozliczeń z tytułu powyższych transakcji pochodnych, a poziom rzeczywistych strat zależy od dalszych zmian kursów walut oraz sytuacji finansowej kontrahentów.

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie swapami na stopy procentowe, opcjami, futuresami i innymi instrumentami pochodnymi.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, swap i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych

w tys. zł	2009	2008
Zrealizowane zyski z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	90 150	57 312
Zrealizowane straty z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	(12 305)	(128)
	77 845	57 184

9. Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych

w tys. zł	2009	2008
Zrealizowane zyski (straty) z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży	3 437	(168)

10. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

w tys. zł	2009	2008
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu rozliczenia podatku od towarów i usług (VAT) za lata ubiegłe	124 643	-
Przychody z tytułu przetwarzania danych na rzecz jednostek powiązanych	58 516	63 700
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	3 414	3 101
Przychody dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	1 206	2 922

w tys. zł	2009	2008
Przychody dotyczące rozwiązania rezerwy na karę nałożoną przez UOKiK z tytułu opłat interchange	-	10 228
Przychody z windykacji należności	-	7 477
Pozostałe przychody dotyczące akcji przyznanych przez VISA Inc.	-	3 803
Pozostałe	20 856	34 118
	208 635	125 349
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty dotyczące aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(12 945)	(1 081)
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(10 016)	(10 287)
Koszty dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	(768)	(843)
Pozostałe	(26 276)	(23 713)
	(50 005)	(35 924)
	158 630	89 425

11. Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2009	2008
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(528 665)	(590 121)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(15 864)	(16 101)
Premie i nagrody, w tym:	(117 314)	(106 840)
pracownicze świadczenia kapitałowe	(9 305)	4 783
nagrody za wieloletnią pracę	-	18 795
	(645 979)	(696 961)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(165 344)	(159 943)
Koszty usług doradczych, audytorskich, konsultacyjnych oraz innych usług zewnętrznych	(151 510)	(154 880)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(130 565)	(111 174)
Reklama i marketing	(56 339)	(62 814)
Koszty transakcyjne	(38 557)	(62 278)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(37 362)	(31 389)
Koszty szkoleń i edukacji	(9 592)	(15 096)
Koszty nadzoru bankowego	(4 072)	(7 763)
Pozostałe koszty	(60 888)	(96 495)
	(654 229)	(701 832)
	(1 300 208)	(1 398 793)

Koszty pracownicze za 2009 rok zawierają koszty z tytułu wynagrodzeń i nagród obecnych i byłych członków Zarządu Banku w wysokości 11 675 tys. zł (za 2008 rok: 14 219 tys. zł).

12. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2009	2008
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(63 883)	(78 576)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(14 964)	(18 539)
	(78 847)	(97 115)

13. Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych

w tys. zł	2009	2008
Zyski		
z tytułu innych rzeczowych aktywów trwałych	2 805	3 573
z tytułu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	1 114	-
	3 919	3 573
Straty		
z tytułu innych rzeczowych aktywów trwałych	(954)	(318)
z tytułu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(267)	-
	(1 221)	(318)
	2 698	3 255

14. Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości**Odpisy (netto) na utratę wartości aktywów finansowych**

w tys. zł	2009	2008
Utworzenie odpisu na utratę wartości		
kredytów i pożyczek wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(761 272)	(387 429)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(104 163)	(2 197)
Inne	(19 560)	(17 152)
	(884 995)	(406 778)
Odwrocenie odpisu na utratę wartości		
kredytów i pożyczek wycenianych według zamortyzowanego kosztu	368 091	248 644
	368 091	248 644
	(516 904)	(158 134)

Różnica wartości rezerw na zobowiązania pozabilansowe

w tys. zł	2009	2008
Odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(83 254)	(35 328)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	54 349	40 382
	(28 905)	5 054
Utrata wartości netto	(545 809)	(153 080)

15. Podatek dochodowy**Ujęty w rachunku zysków i strat**

w tys. zł	2009	2008
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(215 697)	(120 870)
Korekty z lat ubiegłych	(640)	(1 366)
	(216 337)	(122 236)

w tys. zł	2009	2008
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	66 822	(43 056)
Zmiana stanu należności od budżetu z tytułu przysługujących odliczeń podatku	(1 352)	(299)
Pozostałe	-	6 863
	65 470	(36 492)
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(150 867)	(158 728)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2009	2008
Zysk brutto	655 266	759 162
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(124 500)	(144 240)
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu	(20 574)	(11 014)
- w tym strata na zbyciu wierzytelności	(6 262)	(982)
- w tym koszty z tytułu odpisów aktualizujących	(8 240)	(4 561)
Przychody podlegające opodatkowaniu nie ujęte w wyniku finansowym	(4 244)	(396)
- w tym przychód z tytułu konwersji wierzytelności na akcje	(3 870)	-
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nie ujęte w wyniku finansowym	157	198
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	338	848
Pozostałe	(2 044)	(4 124)
Ogółem obciążenie wyniku	(150 867)	(158 728)
Efektywna stawka podatkowa	23,02%	20,91%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2009 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży oraz programem nagród kapitałowych i wynosi 17 184 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 33 722 tys. zł).

16. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2009 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 3,86 zł (31 grudnia 2008 roku: 4,60 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2009 roku oparte było na zysku przypadającym na zwykłych akcjonariuszy w kwocie 504 399 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 600 434 tys. zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2009 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2008 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozważniających potencjalnych akcji zwykłych.

17. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (AFS).

<i>w tys. zł</i>	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2009 roku	(177 832)	33 722	(144 110)
Zmiana wyceny AFS	155 487	(29 349)	126 138
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(77 845)	14 791	(63 054)
Stan na dzień 31 grudnia 2009 roku	(100 190)	19 164	(81 026)

<i>w tys. zł</i>	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2008 roku	(225 247)	42 797	(182 450)
Zmiana wyceny AFS	104 599	(19 940)	84 659
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(57 184)	10 865	(46 319)
Stan na dzień 31 grudnia 2008 roku	(177 832)	33 722	(144 110)

18. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

<i>w tys. zł</i>	31.12.200	31.12.2008
Środki pieniężne w kasie	478 114	509 841
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	3 635 241	3 021 136
	4 113 355	3 530 977

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, której deklarowana wysokość na dzień 31 grudnia 2009 roku wynosiła 776 347 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 1 021 738 tys. zł). Rezerwa obowiązkowa może być wykorzystywana przez Grupę pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
------------------	-------------------	-------------------

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

Obligacje i bony wyemitowane przez:

banki	40 729	-
podmioty finansowe	-	3 185
podmioty niefinansowe	-	-
Skarb Państwa	2 235 064	1 219 013

Pozostałe dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez:

banki	-	26 065
	2 275 793	1 248 263

z tego:

<i>notowane na giełdzie</i>	2 274 966	721 127
<i>nienotowane na giełdzie</i>	827	527 136

Instrumenty kapitałowe

z tego:

<i>notowane na giełdzie</i>	27 483	952
<i>nienotowane na giełdzie*</i>	-	28 000

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Instrumenty pochodne	3 093 849	6 608 273
	5 397 125	7 885 488

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	10 412	-
Instrumenty pochodne	3 098 081	6 806 790
	3 108 493	6 806 790

*Na dzień 31 grudnia 2008 roku aktywa finansowe przeznaczone do obrotu obejmowały kwotę 28 000 tys. zł dotyczącą posiadanych akcji spółki Polskie Towarzystwo Reasekuracji S.A. („PTR S.A.”), które zostały zbyte w dniu 12 stycznia 2009 roku na rzecz Fairfax Financial Holdings Limited z siedzibą w Ontario, Kanada. Sprzedany pakiet wszystkich posiadanych przez Bank akcji stanowił około 16,64% kapitału zakładowego PTR S.A. i uprawniał do wykonywania tej samej liczby głosów na walnym zgromadzeniu PTR S.A. Łączna cena, po jakiej Bank zbył akcje spółki PTR S.A. wynosi 28 000 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku oraz 31 grudnia 2008 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku aktywa z tytułu transakcji instrumentami pochodnymi zawierają odpisy dotyczące korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na niezapadłe transakcje w kwocie 47 239 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 233 497 tys. zł).

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2009 roku

w tys. zł

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	11 356 209	45 658 001	51 760 004	23 799 938	132 574 152	2 317 902	2 418 582
- FRA - kupno	250 000	10 919 000	2 750 000	-	13 919 000	1 522	12 251
- FRA - sprzedaż	250 000	11 219 000	2 250 000	-	13 719 000	21 995	1 253
- swapy odsetkowe (IRS)	10 544 158	21 720 494	41 436 942	21 509 491	95 211 085	1 910 645	2 031 785
- swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	273 585	1 034 327	3 667 864	2 290 447	7 266 223	377 912	367 735
- opcje na stopę procentową zakupione	-	-	827 599	-	827 599	5 237	-
- opcje na stopę procentową sprzedane	-	-	827 599	-	827 599	-	5 237
- kontrakty futures – kupno*	25 172	-	-	-	25 172	-	278
- kontrakty futures – sprzedaż*	13 294	765 180	-	-	778 474	591	43
Instrumenty walutowe	9 204 422	4 772 425	3 611 725	732 273	18 320 845	769 890	673 672
- FX forward	1 935 529	1 474 572	589 667	374 937	4 374 705	223 123	58 684
- FX swap	5 089 683	804 332	201 325	-	6 095 340	105 279	142 806
- opcje walutowe zakupione	1 088 061	1 265 370	1 460 024	169 122	3 982 577	441 429	59
- opcje walutowe sprzedane	1 091 149	1 228 151	1 360 709	188 214	3 868 223	59	472 123
Transakcje na papierach wartościowych	153 350	12 000	51 640	-	216 990	5 751	5 521
- opcje na akcje zakupione	-	6 000	25 820	-	31 820	4 848	657
- opcje na akcje sprzedane	-	6 000	25 820	-	31 820	657	4 848
- kontrakty futures	28 642	-	-	-	28 642	-	-
- papiery wartościowe zakupione do otrzymania	44 887	-	-	-	44 887	120	14
- papiery wartościowe sprzedane do wydania	79 821	-	-	-	79 821	126	2
Transakcje związane z towarami	-	13 176	-	-	13 176	306	306
- opcje kupione	-	6 588	-	-	6 588	228	78
- opcje sprzedane	-	6 588	-	-	6 588	78	228
Instrumenty pochodne ogółem	20 657 856	50 602 252	55 423 369	24 532 211	151 125 163	3 093 849	3 098 081

*Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	15 398 442	128 402 320	81 870 532	27 995 099	253 666 393	3 240 873	3 445 108
- FRA - kupno	1 335 000	43 459 500	10 000 000	-	54 794 500	997	200 586
- FRA - sprzedaż	480 000	47 479 500	13 900 000	-	61 859 500	234 294	2 939
- swapy odsetkowe (IRS)	12 426 692	35 567 485	53 240 564	25 541 633	126 776 374	2 661 595	2 835 139
- swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	533 340	510 749	3 229 968	2 286 570	6 560 627	340 743	398 577
- opcje na stopę procentową zakupione	-	50 000	750 000	83 448	883 448	3 128	-
- opcje na stopę procentową sprzedane	-	50 000	750 000	83 448	883 448	-	3 128
- kontrakty futures – kupno*	40 113	-	-	-	40 113	116	-
- kontrakty futures – sprzedaż*	583 297	1 285 086	-	-	1 868 383	-	4 739
Instrumenty walutowe	20 485 768	23 588 551	6 948 407	727 190	51 749 916	3 357 190	3 352 109
- FX forward	5 988 519	5 652 621	1 103 951	360 252	13 105 343	1 658 404	321 564
- FX swap	5 868 193	3 889 206	52 359	-	9 809 758	240 630	1 339 865
- opcje walutowe zakupione	4 341 401	7 089 743	2 957 678	173 774	14 562 596	1 457 958	186
- opcje walutowe sprzedane	4 287 655	6 956 981	2 834 419	193 164	14 272 219	198	1 690 494
Transakcje na papierach wartościowych	274 615	98 000	22 885	-	395 500	1 380	743
- opcje na akcje zakupione	-	49 000	11 443	-	60 443	719	-
- opcje na akcje sprzedane	-	49 000	11 442	-	60 442	-	719
- papiery wartościowe zakupione do otrzymania	90 728	-	-	-	90 728	192	-
- papiery wartościowe sprzedane do wydania	183 887	-	-	-	183 887	469	24
Transakcje związane z towarami	23 268	19 144	-	-	42 412	8 830	8 830
- swap	8 814	10 540	-	-	19 354	6 003	6 003
- opcje kupione	7 227	4 302	-	-	11 529	2 827	-
- opcje sprzedane	7 227	4 302	-	-	11 529	-	2 827
Instrumenty pochodne ogółem	36 182 093	152 108 015	88 841 824	28 722 289	305 854 221	6 608 273	6 806 790

*Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym

20. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2009	31.12.2008
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki centralne	-	2 383 387
podmioty niefinansowe	34 230	21 929
Skarb Państwa	8 236 979	8 409 512
instytucje samorządowe	19 016	-
	8 290 225	10 814 828
<i>z tego:</i>		
notowane na giełdzie	7 911 470	4 765 396
nienotowane na giełdzie	378 755	6 049 432

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	10 814 828	6 467 638
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	135 224 724	40 634 297
aktualizacji wyceny	78 825	46 233
różnic kursowych	-	325 556
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	170 712	112 920
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(137 824 808)	(36 735 113)
różnic kursowych	(29 088)	-
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	(144 968)	(36 703)
Stan na dzień 31 grudnia	8 290 225	10 814 828

21. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

w tys. zł	31.12.2009	31.12.2008
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	56 895	56 469
<i>z tego:</i>		
notowane na giełdzie	-	-
nienotowane na giełdzie	56 895	56 469

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

w tys. zł	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	56 469	58 388
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	702	438
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	(276)	(2 357)
Stan na dzień 31 grudnia	56 895	56 469

22. Pozostałe inwestycje kapitałowe

w tys. zł

	31.12.2009	31.12.2008
Akcje i udziały w innych jednostkach	52 194	42 905
Utrata wartości	(28 054)	(31 810)
	24 140	11 095
<i>z tego:</i>		
notowane na giełdzie	3 803	4 986
nienotowane na giełdzie	20 337	6 109

Zmiana stanu pozostałych inwestycji kapitałowych przedstawia się następująco:

w tys. zł

	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	11 095	21 909
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	-	3 803
aktualizacji wyceny	-	1 183
przejęcia za wierzytelności*	14 259	-
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(1 214)	(1 299)
aktualizacji wyceny	-	(1)
inne	-	(14 500)
Stan na dzień 31 grudnia	24 140	11 095

*W dniu 23 września 2009 roku, w wyniku uprawomocnienia się postanowienia sądu o zatwierdzeniu układu w postępowaniu naprawczym Polskiego Koncernu Mięsnego Duda S.A. (DUDA) z wierzycielami, nastąpiła konwersja wierzytelności przysługującej Bankowi Handlowemu w Warszawie S.A. wobec DUDA z tytułu zawartych umów transakcji terminowych/pochodnych na 20 369 538 akcji DUDA stanowiących około 9% udział w kapitale zakładowym DUDA i 9% w głosach na Walnym Zgromadzeniu.

**Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych
31.12.2009**

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	1 166 127	1 007 460	158 667	168 362	(15 250)
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. ^{1/}	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	29 230	239	28 991	1 755	1 588
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	653 114	562 338	90 776	106 884	8 325
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA* S.A. w likwidacji	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	40 738	Jednostka postawiona w stan likwidacji				
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 135	7 138	211	6 927	290	104
HANDLOWY INWESTYCJE Sp. z o.o. ^{2/}	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	9 022	16 824	4 735	12 089	512	371

* W dniu 2 marca 2009 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Rozwoju Cukrownictwa S.A. z siedzibą w Poznaniu („BRC”) podjęło uchwałę o rozwiązaniu Spółki i postawieniu jej w stan dobrowolnej likwidacji. Po zatwierdzeniu programu dobrowolnej likwidacji Spółki przez Komisję Nadzoru Finansowego rozpoczęty został proces likwidacji BRC.

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	1 677	7 138	211	6 927	290	104

2/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	1 166 127	1 007 460	158 667	168 362	(15 250)

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

**Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych
31.12.2008**

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	1 554 887	1 378 846	176 041	170 222	2 125
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. ^{1/}	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	28 625	436	28 189	901	(6 007)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	458 327	366 181	92 145	78 184	9 705
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA* S.A.	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	40 046	40 430	520	39 909	2 012	795
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 124	7 125	194	6 930	176	(1 587)
HANDLOWY INWESTYCJE Sp. z o.o. ^{2/}	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	9 298	16 731	5 014	11 718	1 962	882

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l. i PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	1 663	7 125	194	6 930	176	(1 587)

2/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	1 554 887	1 378 846	176 041	170 222	2 125

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l. i PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

23. Kredyty, pożyczki i inne należności***Kredyty, pożyczki i inne należności (wg struktury rodzajowej)***

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
<i>Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego</i>		
rachunki bieżące w bankach	20 036	76 553
kredyty, lokaty i pożyczki, w tym:	3 769 573	2 721 417
<i>lokaty w bankach</i>	3 380 479	1 917 991
skupione wierzytelności	14 774	15 152
zrealizowane gwarancje i poręczenia	-	249
należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	992 911	877 484
inne należności	27 588	82 294
	4 824 882	3 773 149
odpisy z tytułu utraty wartości	(22 320)	(77 627)
	4 802 562	3 695 522
<i>Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego</i>		
kredyty i pożyczki	11 882 677	13 538 021
skupione wierzytelności	359 982	241 156
zrealizowane gwarancje i poręczenia	18 733	41 502
inne należności	1 152 736	1 452 464
	13 414 128	15 273 143
odpisy z tytułu utraty wartości	(1 439 435)	(1 387 166)
	11 974 693	13 885 977
<i>Kredyty, pożyczki i inne należności</i>	16 777 255	17 581 499

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Pozycja aktywów „Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego” zawiera następujące pozycje dotyczące należności z tytułu leasingu finansowego:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	1 253 065	1 595 415
Niezrealizowane przychody finansowe	(102 501)	(150 257)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego	1 150 564	1 445 158

Na dzień 31 grudnia 2009 roku odpisy z tytułu utraty wartości na nieściągalne należności z tytułu umów leasingu finansowego wynosiły 73 600 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 45 759 tys. zł).

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

24. Utrata wartości kredytów, pożyczek i innych należności

Zmiana stanu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	1 464 793	1 431 458
Z czego dotyczy:		
Należności od banków	4 041	1 886
Należności od pozostałych klientów sektora finansowego i niefinansowego	1 460 752	1 429 572
Zmiany stanu odpisów z tytułu utraty wartości:	(3 038)	33 335
Utworzenie odpisów na kredyty, pożyczki i inne należności	761 272	387 429
Utworzenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	104 163	2 197
Spisane należności w ciężar odpisów	(103 287)	(107 771)
Rozwiązanie odpisów na kredyty, pożyczki i inne należności	(368 091)	(248 644)
Sprzedaż wierzytelności	(425 596)	-
Przeniesienie z innej grupy aktywów	32 280	-
Inne	(3 779)	123
Stan na dzień 31 grudnia	1 461 755	1 464 793

Z czego dotyczy:

Należności od banków	766	4 041
Należności od pozostałych klientów sektora finansowego i niefinansowego	1 460 989	1 460 752

Na bilans zamknięcia utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Utrata wartości oceniana portfelowo	547 973	389 528
Utrata wartości oceniana indywidualnie	771 034	1 002 776
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	142 748	72 489

25. Rzeczowe aktywa trwałe**Nieruchomości i wyposażenie**

<i>w tys. zł</i>	Grunt i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2008	742 713	927	68 784	597 529	6 399	1 416 352
Zwiększenia:						
Zakupy	1 383	93	20 511	13 526	38 978	74 491
Inne zwiększenia	-	-	-	3 666	-	3 666
Zmniejszenia:						
Zbycia	(105)	-	(20 493)	(10 697)	-	(31 295)
Likwidacje	(588)	(39)	-	(48 203)	-	(48 830)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje/aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(36 677)	-	-	(354)	-	(37 031)
Inne zmniejszenia	-	-	(97)	(3 758)	(1 602)	(5 457)
Reklasyfikacje	15 042	-	3 147	8 630	(30 244)	(3 425)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	721 768	981	71 852	560 339	13 531	1 368 471

w tys. zł

	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2009	721 768	981	71 852	560 339	13 531	1 368 471
<i>Zwiększenia:</i>						
Zakupy	393	-	6 136	10 912	14 377	31 818
Reklasyfikacje	17 300	-	-	5 433	(22 733)	-
Inne zwiększenia	-	-	-	411	-	411
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(5 989)	-	(18 925)	(1 831)	-	(26 745)
Likwidacje	(9 120)	-	(99)	(31 548)	-	(40 767)
Zaklasyfikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(17 267)	-	-	(514)	-	(17 781)
Inne zmniejszenia	(2 416)	(78)	(249)	(5 961)	(3 778)	(12 482)
Stan na dzień 31 grudnia 2009	704 669	903	58 715	537 241	1 397	1 302 925

Amortyzacja (Umorzenie)

Stan na dzień 1 stycznia 2008	274 574	780	28 832	524 397	-	828 583
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	29 345	188	10 663	38 381	-	78 577
Inne zwiększenia	-	-	-	1 122	-	1 122
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(58)	-	(16 443)	(10 526)	-	(27 027)
Likwidacje	(107)	(39)	-	(48 162)	-	(48 308)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje/aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(12 913)	-	-	(251)	-	(13 164)
Inne zmniejszenia	-	-	(1 198)	(3 753)	-	(4 951)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	290 841	929	21 854	501 208	-	814 832

Stan na dzień 1 stycznia 2009	290 841	929	21 854	501 208	-	814 832
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	27 311	23	8 659	27 892	-	63 885
Inne zwiększenia	-	-	-	266	-	266
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(2 210)	(3)	(13 664)	(1 739)	-	(17 616)
Likwidacje	(8 084)	-	-	(31 009)	-	(39 093)
Zaklasyfikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(5 271)	-	-	(454)	-	(5 725)
Inne zmniejszenia	-	(48)	(120)	(340)	-	(508)
Stan na dzień 31 grudnia 2009	302 587	901	16 729	495 824	-	816 041

Wartość bilansowa

Na dzień 1 stycznia 2008	468 139	147	39 952	73 132	6 399	587 769
Na dzień 31 grudnia 2008	430 927	52	49 998	59 131	13 531	553 639
Na dzień 1 stycznia 2009	430 927	52	49 998	59 131	13 531	553 639
Na dzień 31 grudnia 2009	402 082	2	41 986	41 417	1 397	486 884

Nieruchomości stanowiące inwestycje

w tys. zł

	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	18 308	25 028
<i>Zwiększenia:</i>		
Przekwalifikowanie z nieruchomości bankowych	-	164
<i>Zmniejszenia:</i>		
Zbycia	-	(6 884)
Stan na koniec okresu	18 308	18 308

26. Wartości niematerialne

w tys. zł

	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2008	1 245 976	1 651	240 805	19 088	5 058	1 512 578
<i>Zwiększenia:</i>						
Zakupy	-	931	10 318	69	7 129	18 447
Reklasyfikacje	-	-	8 174	-	(8 838)	(664)
<i>Zmniejszenia</i>						
Inne zmniejszenia	-	-	(7 283)	-	-	(7 283)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	1 245 976	2 582	252 014	19 157	3 349	1 523 078
Stan na dzień 1 stycznia 2009	1 245 976	2 582	252 014	19 157	3 349	1 523 078
<i>Zwiększenia:</i>						
Zakupy	-	519	5 763	1	9 219	15 502
<i>Zmniejszenia</i>						
Reklasyfikacje	-	-	6 474	-	(6 505)	(31)
Inne zmniejszenia	-	-	(1 275)	-	-	(1 275)
Stan na dzień 31 grudnia 2009	1 245 976	3 101	262 976	19 158	6 082	1 537 293
Amortyzacja (Umorzenie)						
Stan na dzień 1 stycznia 2008	-	1 639	211 867	14 994	-	228 500
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	-	23	16 807	1 709	-	18 539
<i>Zmniejszenia</i>						
Inne zmniejszenia	-	-	(7 287)	-	-	(7 287)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	-	1 662	221 387	16 703	-	239 752
Stan na dzień 1 stycznia 2009	-	1 662	221 387	16 703	-	239 752
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	-	198	13 061	1 705	-	14 964
Inne zwiększenia	-	-	4	-	-	4
<i>Zmniejszenia</i>						
Inne zmniejszenia	-	-	(1)	-	-	(1)
Stan na dzień 31 grudnia 2009	-	1 860	234 451	18 408	-	254 719
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2008	1 245 976	12	28 938	4 094	5 058	1 284 078
Na dzień 31 grudnia 2008	1 245 976	920	30 627	2 454	3 349	1 283 326
Na dzień 1 stycznia 2009	1 245 976	920	30 627	2 454	3 349	1 283 326
Na dzień 31 grudnia 2009	1 245 976	1 241	28 525	750	6 082	1 282 574

Na dzień 31 grudnia 2009 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie SA z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

27. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości, wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Korporacyjnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. W obu przypadkach przyporządkowana wartość firmy jest znacząca w

porównaniu z łączną wartością bilansową wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

w tys. zł

Sektor Bankowości Korporacyjnej	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032
	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową odpowiadającą wymaganej stopie zwrotu, oszacowanej na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona stopa dyskontowa na koniec 2009 roku wyniosła 11,3% (w 2008 roku: 12,4%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2009 roku wynosi 2,5 p.p.

Zastosowane stopy wzrostu nie przewyższają długoterminowych średnich stóp wzrostu właściwych dla sektorów Bankowości Korporacyjnej oraz Detalicznej w Polsce.

Zarząd Banku uważa, iż uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

28. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego

w tys. zł

	31.12.2009	31.12.2008
Aktywa z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	97 657	7 862
Odroczone	378 715	328 428
	476 372	336 290
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	-	77

*Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie łącznie.

Dodatknie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2009	31.12.2008
Odsetki naliczone i inne koszty	10 384	10 619
Rezerwy na kredyty	178 322	105 945
Niezrealizowana premia	15 993	19 258
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	445 998	648 872
Ujemna wycena papierów wartościowych	25 541	2 524
Przychody pobrane z góry	21 487	24 148
Wycena udziałów	4 186	5 436
Prowizje	7 475	5 878
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17 184	33 721

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	69 399	69 399
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	48 530	48 657
Pozostałe	40 338	58 080
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	884 837	1 032 537

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Odsetki naliczone (przychód)	36 910	64 643
Niezrealizowana premia od opcji	490	212
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	373 646	569 540
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	11 428	2 940
Przychody do otrzymania	7 724	9 046
Dodatnia wycena papierów wartościowych	29 339	6 005
Ulga inwestycyjna	18 646	19 835
Wycena udziałów	633	571
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	22 273	22 866
Pozostałe	5 033	8 451
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	506 122	704 109

Zmiany różnic przejściowych w ciągu okresu

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2009	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2009
Odsetki naliczone i inne koszty	10 619	(235)	-	10 384
Rezerwy na kredyty	105 945	72 377	-	178 322
Niezrealizowana premia	19 258	(3 265)	-	15 993
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	648 872	(202 874)	-	445 998
Ujemna wycena papierów wartościowych	2 524	23 017	-	25 541
Przychody pobrane z góry	24 148	(2 661)	-	21 487
Wycena udziałów	5 436	(1 250)	-	4 186
Prowizje	5 878	1 597	-	7 475
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	33 721	-	(16 537)	17 184
Koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	69 399	-	-	69 399
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	48 657	(127)	-	48 530
Pozostałe	58 080	(17 742)	-	40 338
	1 032 537	(131 163)	(16 537)	884 837

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2009	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Saldo na 31 grudnia 2009
Odsetki naliczone (przychód)	64 643	(27 733)	36 910
Niezrealizowana premia od opcji	212	278	490
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	569 540	(195 894)	373 646
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	2 940	8 488	11 428
Przychody do otrzymania	9 046	(1 322)	7 724
Dodatnia wycena papierów wartościowych	6 005	23 334	29 339
Ulga inwestycyjna	19 835	(1 189)	18 646
Wycena udziałów	571	62	633

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2009	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Saldo na 31 grudnia 2009
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	22 866	(593)	22 273
Pozostałe	8 451	(3 418)	5 033
	704 109	(197 987)	506 122

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2008	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2008
Odsetki naliczone i inne koszty	15 341	(4 722)	-	10 619
Rezerwy na kredyty	92 755	13 190	-	105 945
Niezrealizowana premia	12 389	6 869	-	19 258
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	533 044	115 828	-	648 872
Ujemna wycena papierów wartościowych	4 215	(1 691)	-	2 524
Przychody pobrane z góry	29 723	(5 575)	-	24 148
Wycena udziałów	5 986	(550)	-	5 436
Prowizje	5 333	545	-	5 878
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	42 797	-	(9 076)	33 721
Koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	156 767	(87 368)	-	69 399
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	61 838	(13 181)	-	48 657
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	10 777	(10 777)	-	-
Pozostałe	19 988	38 092	-	58 080
	990 953	50 660	(9 076)	1 032 537

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2008	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Saldo na 31 grudnia 2008
Odsetki naliczone (przychód)	71 652	(7 009)	64 643
Niezrealizowana premia od opcji	475	(263)	212
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	482 766	86 774	569 540
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	319	2 621	2 940
Przychody do otrzymania	20 422	(11 376)	9 046
Dodatnia wycena papierów wartościowych	3 719	2 286	6 005
Ulga inwestycyjna	21 706	(1 871)	19 835
Wycena udziałów	1 215	(644)	571
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	-	22 866	22 866
Pozostałe	14 981	(6 530)	8 451
	617 255	86 854	704 109

29. Inne aktywa

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Rozrachunki międzybankowe	600	970
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	479 836	221 861
Przychody do otrzymania	64 452	50 879
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	24 970	25 041
Dłużnicy różni	107 347	129 975
Rozliczenia międzyokresowe	13 151	14 405
Pozostałe aktywa	28	28
	690 384	443 159

30. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2009 roku aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży obejmują nieruchomości własne Grupy o łącznej wartości 19 546 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 35 267 tys. zł), które spełniając kryteria określone w MSSF 5, zostały przekwalifikowane do tej grupy aktywów z rzeczowego majątku trwałego. Dwie z nich zostały zbyte w pierwszym kwartale 2010 roku, zaś zbycie pozostałych planowane jest odpowiednio do końca drugiego i czwartego kwartału 2010 roku.

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	35 267	12 645
<i>Zwiększenia:</i>		
Przekwalifikowanie z nieruchomości bankowych	12 057	23 703
<i>Zmniejszenia:</i>		
Aktualizacja wyceny	(12 945)	(1 081)
Zbycie	(14 833)	-
Stan na dzień 31 grudnia	19 546	35 267

31. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	973 057	-
Odsetki naliczone	7 389	-
	980 446	-

32. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (wg struktury rodzajowej)

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Depozyty sektora finansowego		
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	2 240 998	2 089 692
<i>środki na rachunkach bieżących banków</i>	<i>1 474 356</i>	<i>1 212 394</i>
Depozyty, w tym:	2 490 436	5 828 349
<i>depozyty terminowe banków</i>	<i>157 871</i>	<i>2 122 493</i>
Odsetki naliczone	3 826	4 219
	4 735 260	7 922 260
Depozyty sektora niefinansowego		
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	10 611 554	7 476 940
<i>klientów korporacyjnych</i>	<i>3 523 963</i>	<i>3 336 662</i>
<i>klientów indywidualnych</i>	<i>4 545 352</i>	<i>3 181 256</i>
<i>jednostek budżetowych</i>	<i>1 957 517</i>	<i>611 357</i>

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Depozyty, w tym:	9 939 696	12 431 216
<i>klientów korporacyjnych</i>	7 052 771	8 457 649
<i>klientów indywidualnych</i>	1 790 952	2 291 343
<i>jednostek budżetowych</i>	690 391	1 171 453
Odsetki naliczone	20 708	26 916
	20 571 958	19 935 072
<i>Depozyty</i>	25 307 218	27 857 332
<i>Pozostałe zobowiązania</i>		
Kredyty i pożyczki otrzymane	828 585	1 253 420
Inne zobowiązania, w tym:	221 452	229 928
<i>zabezpieczenia pieniężne</i>	150 976	156 858
Odsetki naliczone	2 582	4 818
	1 052 619	1 488 166
	26 359 837	29 345 498

33. Rezerwy

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Na sprawy sporne	11 963	5 439
Na restrukturyzację	-	10 619
Na zobowiązania pozabilansowe	37 427	8 520
	49 390	24 578

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

<i>w tys. zł</i>	2009	2008
Stan na dzień 1 stycznia	24 578	37 548
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	5 439	23 974
Rezerw na restrukturyzację	10 619	-
Rezerw na zobowiązania pozabilansowe	8 520	13 574
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	95 823	71 698
na sprawy sporne	12 568	5 124
na restrukturyzację	-	30 000
na zobowiązania pozabilansowe	83 255	36 574
Zmniejszenia:		
Wykorzystanie rezerw, z tego:	(10 619)	(15 305)
na restrukturyzację	(10 619)	(15 305)
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(60 392)	(69 363)
na sprawy sporne	(6 044)	(23 659)
na restrukturyzację	-	(4 076)
na zobowiązania pozabilansowe	(54 348)	(41 628)
Stan na dzień 31 grudnia	49 390	24 578

34. Inne zobowiązania

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Fundusz Świadczeń Socjalnych	62 307	63 566
Rozrachunki międzybankowe	26 047	57 367
Rozrachunki międzyoddziałowe	735	1 003
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	494 061	224 377
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	11 214	7 722
Wierzyciele różni	52 258	98 872
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	247 970	251 293
<i>koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników</i>	67 064	87 643
<i>rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę</i>	44 230	44 300
<i>koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych</i>	40 726	30 572
<i>koszty usług doradczych i wsparcia biznesu</i>	23 292	39 398
<i>inne koszty do zapłacenia</i>	72 658	49 380
Przychody przyszłych okresów	40 916	43 393
	935 508	747 593

35. Aktywa i zobowiązania finansowe według terminów zapadalności/wymagalności

Na dzień 31 grudnia 2009 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	2 275 793	10 743	1 344 611	73 092	791 478	55 869
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	8 290 225	-	-	1 542 926	3 941 319	2 805 980
Kredyty, pożyczki i inne należności (brutto)							
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego, z tego:	23	4 824 882	3 757 398	61 481	991 751	-	14 252
<i>od banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	23	3 481 974	3 414 497	61 481	5 996	-	-
<i>od pozostałych instytucji finansowych</i>	23	1 342 908	342 901	-	985 755	-	14 252
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego	23	13 414 128	6 963 244	773 332	1 378 974	3 854 361	444 217
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu							
Sektora finansowego, z tego:	32	5 567 570	4 627 120	69 947	766 169	6 617	97 717
<i>banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	32	2 473 851	1 616 745	3 616	753 723	2 050	97 717
<i>pozostałych instytucji finansowych</i>	32	3 093 719	3 010 375	66 331	12 446	4 567	-
Sektora niefinansowego	32	20 792 267	19 077 658	1 193 358	493 477	27 709	65

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	1 248 263	501 071	15 318	343 729	314 089	74 056
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	10 814 828	2 460 631	395 668	926 086	3 653 999	3 378 444
Kredyty, pożyczki i inne należności (brutto)							
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego, z tego:	23	3 773 149	1 699 355	737 457	1 064 011	257 517	14 809
<i>od banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	23	3 043 803	1 323 990	712 457	994 839	12 517	-
<i>od pozostałych instytucji finansowych</i>	23	729 346	375 365	25 000	69 172	245 000	14 809
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego	23	15 273 143	8 112 006	844 619	1 558 933	4 242 433	515 152
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu							
Sektora finansowego, z tego:	32	9 184 286	7 841 527	45 665	869 122	338 273	89 699
<i>banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	32	4 594 298	3 294 964	13 223	862 901	333 530	89 680
<i>pozostałych instytucji finansowych</i>	32	4 589 988	4 546 563	32 442	6 221	4 743	19
Sektora niefinansowego	32	20 161 212	18 474 372	1 321 039	338 368	27 345	88

36. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/ emisja	Rodzaj Akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji dywidendy	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03r.	01.01.97r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku CPSA na Bank	28.02.01r.	01.01.00r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji = 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2009 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2008 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2009 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2008 roku struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

W ciągu 2009 roku struktura własności znacznych pakietów akcji Banku podlegała następującym zmianom:

- zgodnie ze złożonym w dniu 20 lutego 2009 roku zawiadomieniem przez Pioneer Pekao Investment Management S.A („PPIM”) łączne zaangażowania klientów PPIM wzrosło do poziomu 5,01% całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku,
- zgodnie ze złożonym w dniu 17 kwietnia 2009 roku zawiadomieniem przez PPIM łączne zaangażowania klientów PPIM spadło poniżej 5% całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, do poziomu 4,55%.

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(81 026)	(144 110)

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia z bilansu całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny ujmują się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Kapitał rezerwowý	1 750 757	1 233 896
Fundusz ogólnego ryzyka	465 000	390 000
Kapitał z wyceny programu nagród kapitałowych	6 937	-
Kapitał z przewalutowania	3 018	3 796
	2 225 712	1 627 692

Kapitał rezerwowý

Kapitał rezerwowý tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowý przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy za 2008 rok

Zgodnie z Uchwałą Nr 26a/2009 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 18 czerwca 2009 roku dokonano podziału zysku za 2008 rok oraz podjęto postanowienie, że dywidenda za 2008 rok nie będzie wypłacona. Cały zysk za 2008 rok przeznaczony został na zwiększenie funduszy własnych.

Dywidendy zadeklarowane

Do dnia podpisania niniejszego sprawozdania finansowego Zarząd Banku nie podjął jeszcze decyzji odnośnie proponowanego podziału zysku za 2009 rok, w tym propozycji kwoty przeznaczonej na wypłatę dywidendy.

37. Transakcje repo oraz reverse repo

Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Instrumenty przeznaczone do obrotu dłużne papiery wartościowe	1 086 167	980 446	>3 do 6 miesięcy	991 997

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie wystąpiły transakcje sprzedaży aktywów w ramach transakcji repo.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogą być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2009 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 32 585 tys. zł (w 2008 roku: 2 146 tys. zł).

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odsprzedaży tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania funduszy dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Kredyty, pożyczki i inne należności:				
od sektora finansowego	980 830	1 086 167	>3 do 6 miesięcy	992 981
od sektora finansowego	12 082	12 060	do 1 miesiąca	12 084

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2008 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Kredyty, pożyczki i inne należności:				
od sektora finansowego	877 485	888 931	do 1miesiąca	877 639

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2009 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 7 328 tys. zł (w 2008 roku: 12 013 tys. zł).

38. Wartość godziwa*Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych*

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony lub zobowiązanie wykonane, w transakcji zawartej pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwierciedlona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	-	-	-	4 113 355	4 113 355	4 113 355
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	5 397 125	-	-	-	5 397 125	5 397 125
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	-	-	8 290 225	-	8 290 225	8 290 225
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	21	-	-	56 895	-	56 895	56 895
Pozostałe inwestycje kapitałowe	22	-	-	24 140	-	24 140	24 140
Kredyty, pożyczki i inne należności	23	-	16 777 255	-	-	16 777 255	16 770 830
		5 397 125	16 777 255	8 371 260	4 113 355	34 658 995	34 652 570
Pasywa							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		-	-	-	980 446	980 446	980 446
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 108 493	-	-	-	3 108 493	3 108 493
Zobowiązania finansowe wyceniane według amortyzowanego kosztu	32	-	-	-	26 359 837	26 359 837	26 358 390
		3 108 493	-	-	27 340 283	30 448 776	30 447 329

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	18	-	-	-	3 530 977	3 530 977	3 530 977
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	7 885 488	-	-	-	7 885 488	7 885 488
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	-	-	10 814 828	-	10 814 828	10 814 828

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	21	-	-	56 469	-	56 469	56 469
Pozostałe inwestycje kapitałowe	22	-	-	11 095	-	11 095	11 095
Kredyty, pożyczki i inne należności	23	-	17 581 499	-	-	17 581 499	17 556 094
		7 885 488	17 581 499	10 882 392	3 530 977	39 880 356	39 854 951
Pasywa							
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 806 790	-	-	-	6 806 790	6 806 790
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	32	-	-	-	29 345 498	29 345 498	29 337 568
		6 806 790	-	-	29 345 498	36 152 288	36 144 358

Poniższa tabela przedstawia wartości bilansowe instrumentów wycenianych do wartości godziwej usystematyzowane według zastosowanej techniki określania wartości godziwej:

Na dzień 31 grudnia 2009 roku

w tys. zł	Nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19			
- instrumenty pochodne		2 507	2 548 056	543 286
- dłużne papiery wartościowe		2 275 793	-	-
- instrumenty kapitałowe		27 483	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	8 236 979	-	53 246
Pozostałe inwestycje kapitałowe	22	-	18 062	-
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19			
- krótka sprzedaż papierów wartościowych		10 412	-	-
- instrumenty pochodne		3 749	2 968 905	125 427

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19			
- instrumenty pochodne		5 197	4 906 525	1 696 551
- dłużne papiery wartościowe		1 219 013	-	29 250
- instrumenty kapitałowe		952	-	28 000

<i>w tys. zł</i>	<i>Nota</i>	Kwotowania aktywnego ryнку	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z ryнку
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	8 409 512	2 383 387	21 929
Pozostałe inwestycje kapitałowe	22	4 986	-	-
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19			
- instrumenty pochodne		10 139	6 361 332	435 319

Zmiany w okresie aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

<i>w tys. zł</i>	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Razem aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
	Instrumenty pochodne	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty kapitałowe	Dłużne papiery wartościowe		Instrumenty pochodne
Stan na 1 stycznia 2009 roku	1 696 551	29 250	28 000	21 929	1 775 730	435 319
Suma wzrostów i spadków						
w rachunku zysków i strat	1 132 508	7 429	-	4 372	1 144 309	569 176
w pozostałych całkowitych dochodach	-	-	-	(183)	(183)	-
Nabycia	-	36 551 802	-	362 515	36 914 317	-
Rozliczenia	(1 974 200)	(36 588 481)	(28 000)	(335 387)	(38 926 068)	(879 068)
Przeniesienie do należności	(311 573)	-	-	-	(311 573)	-
Stan na 31 grudnia 2009 roku	543 286	-	-	53 246	596 532	125 427
Suma wzrostów i spadków za okres w rachunku zysków i strat dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	252 512	-	-	2 548	255 060	100 639

Wzrosty i spadki w rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2009 roku ujęte są w wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w następujący sposób:

Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres	1 144 309	569 176
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	255 060	100 639

<i>w tys. zł</i>	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Razem aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
	Instrumenty pochodne	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty kapitałowe	Dłużne papiery wartościowe		Instrumenty pochodne
Stan na 1 stycznia 2008 roku	-	207 501	-	88 135	295 636	-
Suma wzrostów i spadków						
w rachunku zysków i strat	2 832 708	25 672	13 500	6 676	2 878 556	1 472 462
w pozostałych całkowitych dochodach	-	-	-	1 820	1 820	-

w tys. zł	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży		Razem aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
	Instrumenty pochodne	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty kapitałowe	Dłużne papiery wartościowe		Instrumenty pochodne
Nabycia	-	44 173 027	14 500	67 000	44 254 527	-
Rozliczenia	(1 622 883)	(44 376 950)	-	(141 702)	(46 141 535)	(1 345 434)
Przeniesienie do należności	(24 938)	-	-	-	(24 938)	-
Zmiana techniki wyceny*	511 664	-	-	-	511 664	308 291
Stan na 31 grudnia 2008 roku	1 696 551	29 250	28 000	21 929	1 775 730	435 319
Suma wzrostów i spadków za okres w rachunku zysków i strat dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	1 564 116	377	13 500	656	1 578 649	419 200

Wzrosty i spadki w rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku ujęte są w wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w następujący sposób:

Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres	2 878 556	1 472 462
Sumy wzrostów i spadków w rachunku zysków i strat za okres dla aktywów/zobowiązań posiadanych na koniec okresu	1 578 649	419 200

*Transfer części instrumentów pochodnych z kategorii wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku do wycenianych z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku. Zmiana techniki wyceny wynika z uwzględnienia w wycenie ryzyka kredytowego dla klientów niebankowych.

Określenie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe

Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności: W przypadku aktywów finansowych stanowiących udziały w podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją jako wartość godziwą zaprezentowano procent aktywów netto podmiotu przypadający na udziały Grupy w danym podmiocie. Zdaniem Zarządu jednostki dominującej jest to najlepsze możliwe do ustalenia przybliżenie wartości godziwej dla tych instrumentów.

Pozostałe inwestycje kapitałowe: W udziałach mniejszościowych notowanych zastosowano wycenę rynkową. W przypadku nienotowanych udziałów mniejszościowych Grupa nie była w stanie oszacować wiarygodnie wartości godziwej, dlatego w pozycji wartości godziwa zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2009 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa Grupa dokonała zbycia udziałów mniejszościowych w jednostce MTS-CeTO S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów wynosiła 31 tys. zł, zaś zysk ze sprzedaży wyniósł 1 440 tys. zł.

W 2008 roku spośród tej kategorii inwestycji kapitałowych Grupa dokonała zbycia udziałów mniejszościowych w jednostce Lubelska Fabryka Maszyn Rolniczych S.A. („LFMR”). Wartość bilansowa zbywanych udziałów w LFMR była zerowa, zaś zysk na sprzedaży wyniósł 440 tys. zł.

Kredyty, pożyczki i inne należności

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek zostaje wyliczona jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych jak i zmian marż dla danego okresu sprawozdawczego. W szczególności zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym. Oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne związane z jednorodnymi kategoriami kredytów i pożyczek, w szczególności kredyty dla klientów indywidualnych, zostały oszacowane na podstawie portfela kredytowego i zdyskontowane za pomocą bieżących stóp procentowych z uwzględnieniem bieżących marż.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności, za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów.

39. Zobowiązania warunkowe*Informacja o toczących się postępowaniach sądowych*

Na dzień 31 grudnia 2009 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności Grupy, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy i wyniosła 814 826 tys. zł.

Znaczące postępowania sądowe prowadzone w zakresie wierzytelności:

Strony postępowania	Wartość przedmiotu sporu (tys. zł)	Data wszczęcia postępowania	Opis przedmiotu sprawy
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	43 690	12 lutego 2009 roku – postanowienie o ogłoszeniu upadłości klienta Banku z opcją układu	Postępowanie w toku. Bank zgłosił wierzytelność umowy kredytowej i transakcji terminowych.
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	64 837	W dniu 30 czerwca 2009 roku Sąd ogłosił upadłość wtórną klienta Banku obejmującą likwidację majątku dłużnika oraz wyznaczył syndyka.	Sąd wezwał wierzycieli do zgłaszania wierzytelności. Wierzytelność Banku dotyczy transakcji terminowych. Sprawa w toku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi

przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące zobowiązań Grupy, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Poza wymienionymi powyżej postępowaniami sądowymi, na dzień 31 grudnia 2009 roku nie występowały istotne sprawy sądowe dotyczące terminowych operacji finansowych zarówno w obszarze wierzytelności jak i zobowiązań Grupy.

Zobowiązania pozabilansowe warunkowe

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań warunkowych według poszczególnych kategorii pozabilansowych prezentowały się następująco:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Zobowiązania warunkowe udzielone		
Akredytywy	136 476	198 369
Gwarancje udzielone	1 902 396	2 349 068
Linie kredytowe udzielone	11 428 560	10 949 511
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	300 000	29 500
	13 767 432	13 526 448

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	128 453	188 228
Akredytywy eksportowe potwierdzone	8 023	10 141
	136 476	198 369

Na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku Grupa nie posiadała zobowiązań warunkowych udzielonych na rzecz jednostek podporządkowanych.

Na zobowiązania pozabilansowe utworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2009 roku kwota utworzonych rezerw na zobowiązania pozabilansowe wynosiła 37 427 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: 8 520 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Zobowiązania warunkowe otrzymane		
Finansowe	-	26 000
Gwarancyjne	3 231 817	2 394 584
	3 231 817	2 420 584

40. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
<i>Aktywa stanowiące zabezpieczenie</i>		
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	108 763	111 440
Kredyty, pożyczki i inne należności		
fundusze gwarancyjne transakcji giełdowych	25 521	78 935
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi	5 164	50 023
	139 448	240 398

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

41. Działalność powiernicza

Bank jest liderem na rynku banków powierniczych w Polsce. Oferuje zarówno usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych, jak i usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku Bank prowadził 13 401 rachunki papierów wartościowych (31 grudnia 2008 rok: 13 172 rachunków).

42. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Poniżej 1 roku	40 487	51 075
Od 1 do 5 lat	99 581	134 072
Powyżej 5 lat	6 445	25 384
	146 513	210 531
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	1 596	1 643

Grupa leasinguje powierzchnie biurową, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Najbardziej znaczące umowy leasingowe powierzchni biurowych dotyczą obiektu we Wrocławiu, ul. Powstańców Śląskich 7A oraz w Gdańsku, ul. Wały Piastowskie 1. Umowy zawierane są na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, przy czym część umów zawartych jest na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2009 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 47 935 tys. zł (w 2008 roku: 41 284 tys. zł). Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Poniżej 1 roku	1 250	1 727
Od 1 do 5 lat	3 512	3 694
Powyżej 5 lat	477	909
	5 239	6 330
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	595	2 070

Część powierzchni biurowych oraz samochody Grupa oddaje w leasing.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawartych jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2009 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 3 431 tys. zł (w 2008 roku: 4 152 tys. zł).

Grupa leasinguje samochody, zgodnie z umowami zawartymi z jednostkami powiązanymi. Umowy zawarte są na okres 2 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej przez cały okres leasingu. W 2009 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 101 tys. zł (w 2008 roku: 150 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

43. Rachunek przepływów pieniężnych

Informacja dodatkowa:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
<i>Stan środków pieniężnych:</i>		
Środki pieniężne w kasie	478 114	509 841
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	3 635 241	3 021 136
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	20 036	76 553
	4 133 391	3 607 530

44. Jednostki powiązane

Transakcje z jednostkami powiązanymi

W ramach prowadzonej działalności biznesowej, podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc., jednostkami zależnymi (patrz nota 22) oraz z osobami zarządzającymi, nadzorującymi i pracownikami.

Transakcje z jednostkami powiązanymi obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje, transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania bilansowe i pozabilansowe wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Należności, w tym:	1 232 030	1 432 414
<i>Lokaty</i>	1 201 701	1 341 839
Zobowiązania, w tym:	1 735 533	3 516 583
<i>Depozyty</i>	78 175	1 892 540
<i>Kredyty otrzymane</i>	637 999	1 037 369
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi		
Aktywa przeznaczone do obrotu	2 081 387	3 849 056
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	2 619 218	4 817 442

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Pozabilansowe zobowiązania udzielone	226 595	286 908
Pozabilansowe zobowiązania otrzymane	19 007	228 391
Pozabilansowe zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych, w tym:	100 091 111	175 785 177
Instrumenty stopy procentowej	90 797 786	149 283 236
<i>FRA</i>	13 919 000	56 379 000
<i>swapy odsetkowe (IRS)</i>	70 334 884	86 186 745
<i>swapy odsetkowo – walutowe (CIRS)</i>	4 912 657	3 926 709
<i>opcje na stopę procentową</i>	827 599	883 448
<i>kontrakty futures</i>	803 646	1 907 334
Instrumenty walutowe	9 174 229	26 192 014
<i>FX forward/spot</i>	1 879 276	8 404 872
<i>FX swap</i>	3 600 661	4 195 177
<i>opcje walutowe</i>	3 694 292	13 591 965
Transakcje na papierach wartościowych	112 508	288 721
<i>opcje na akcje</i>	29 620	58 442
<i>papiery wartościowe zakupione do otrzymania</i>	7 919	54 070
<i>papiery wartościowe sprzedane do wydania</i>	74 969	176 209
Transakcje związane z towarami	6 588	21 206
<i>swap</i>	-	9 677
<i>opcje</i>	6 588	11 529
Przychody z tytułu odsetek i prowizji w 2009/2008	47 554	113 641
Koszty z tytułu odsetek i prowizji w 2009/2008	25 906	72 520

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (back to back) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2009 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi wynosiła -537 831 tys. zł (31 grudnia 2008 roku: -968 386 tys. zł).

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody o charakterze operacyjnym z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług. Koszty poniesione i naliczone w 2009 roku z tytułu zawartych umów wynosiły łącznie 124 102 tys. zł (w 2008 roku: 155 592 tys. zł) i dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym; przychody w kwocie 53 668 tys. zł (w 2008 roku: 67 451 tys. zł) dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych.

Transakcje z jednostkami zależnymi

<i>w tys. zł</i>	31.12.2008	31.12.2008
<i>Kredyty, pożyczki i inne należności*</i>		
Rachunki bieżące	267 100	220 096

Kredyty, pożyczki i inne należności

Stan na początek okresu	220 096	228 214
Stan na koniec okresu	267 100	220 096

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2008
Depozyty		
Rachunki bieżące, z tego:	13 866	2 747
jednostek objętych konsolidacją	94	953
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	13 772	1 794
Depozyty terminowe, z tego:	198 319	228 741
jednostek objętych konsolidacją	159 713	179 122
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	38 606	49 619
	212 185	231 488
Depozyty		
Stan na początek okresu	231 488	266 961
Stan na koniec okresu	212 185	231 488
Zobowiązania warunkowe udzielone**		
Akredytywy	-	1 008
Gwarancje udzielone	-	904
Linie kredytowe udzielone	176 192	413 572
	176 192	415 484

Przychody z tytułu odsetek i prowizji w 2009/2008, z tego:	9 504	16 294
od jednostek objętych konsolidacją	9 493	16 284
od jednostek objętych wyceną metodą praw własności	11	10

Koszty z tytułu odsetek i prowizji poniesione w 2009/2008, z tego:	6 816	13 679
wobec jednostek objętych konsolidacją	5 066	12 724
wobec jednostek objętych wyceną metodą praw własności	1 750	955

* Na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku kredyty, pożyczki i inne należności jednostek zależnych dotyczyły wykorzystanych kredytów w rachunku bieżącym jednostek objętych konsolidacją.

**Na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym dotyczyły zobowiązań udzielonych jednostkom objętych konsolidacją.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku należności oraz zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym nie podlegały utworzeniu odpisów na utratę ich wartości.

Transakcje z pracownikami, osobami zarządzającymi i nadzorującymi

w tys. zł	31.12.2009			31.12.2008		
	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące
Kredyty, pożyczki i inne należności						
Kredyty udzielone	73 112	52	-	41 434	104	8
Pożyczki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych	24 970	-	-	25 441	-	-
Zaliczki	9	-	-	11	-	-
	98 091	52		66 886	104	8
Depozyty						
Rachunki bieżące	117 417	231	3 689	65 625	2 457	1 186
Depozyty terminowe	37 846	2 152	1 192	26 474	200	2 741
	155 263	2 383	4 881	92 099	2 657	3 927

Udzielone gwarancje i poręczenia	-	-	-	5	-	-
---	---	---	---	---	---	---

45. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów;
- świadczenia po okresie zatrudnienia – w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach bilansu w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem przepisów MSSF.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie, Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Celem utworzonego przez Grupę Pracowniczego Programu Emerytalnego („Program”), jest gromadzenie oraz pomnażanie, poprzez inwestowanie, środków finansowych pochodzących ze składek wpłacanych w ramach Programu na indywidualny rachunek uczestnika dla zapewnienia wypłaty świadczenia po osiągnięciu wieku 60 lat lub po przejściu na wcześniejszą emeryturę bądź w przypadku uzyskania przez uczestnika uprawnień do świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy.

Obecny Program, będący kontynuacją PPE Polskiego Towarzystwa Emerytalnego „Diamant”, realizowany jest od 19 marca 2004 roku w ramach umowy z Legg Mason Senior Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty („LM Senior SFIO”) wpisany do rejestru funduszy inwestycyjnych przez Sąd Okręgowy w Warszawie pod numerem RFJ-8, zarządzany przez Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna. Agentem Transferowym dla Funduszu jest Obsługa Funduszy Inwestycyjnych Sp. z o.o.

Składka podstawowa dla uczestników Programu opłacana jest ze środków Grupy. Każdy pracownik – uczestnik Programu może również dopłacać z własnych środków składkę dodatkową. Składki wpłacane do Programu są w całości inwestowane w jednostki uczestnictwa LM Senior SFIO;

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze – nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy. Informację o nagrodach za wieloletnią pracę wypłacanych pracownikom przedstawia nota 2. Stanowią one program określonych świadczeń i wyceniane są przez niezależnego aktuarium zgodnie z zapisami MSR 19;
- kapitałowe świadczenia pracownicze – w formie programu opcji na akcje Citigroup lub programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Płatności w formie akcji” Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

W związku z restrukturyzacją zatrudnienia, w 2008 roku utworzona została rezerwa na koszty związane z redukcją zatrudnienia w wysokości 30 000 tys. zł. Rezerwa wykorzystana została w łącznej kwocie 25 924 tys. zł, z czego 10 619 tys. zł dotyczy wypłaty świadczeń w styczniu 2009 roku.

Pozostała niewykorzystana kwota rezerwy w wysokości 4 076 tys. zł podlegała rozwiązaniu w 2008 roku (patrz nota 33). Zasady tworzenia rezerwy na restrukturyzację przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Rezerwa restrukturyzacyjna”.

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	62 768	82 265
Rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę	44 230	47 300
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	4 296	5 378
Rezerwa na osobowe koszty restrukturyzacji	-	10 619
	111 294	145 562

Koszty poniesione przez Grupę w 2009 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 15 981 tys. zł (w 2008 roku: 16 093 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

<i>w etatach</i>	2009	2008
Średnie zatrudnienie w roku	5 330	5 701
Stan zatrudnienia na koniec roku	5 260	5 540

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom Citigroup oferowane są w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP) lub opcje na akcje Citigroup (tzw. program opcji pracowniczych lub SOP).

W ramach programu SOP uprawnieni pracownicy otrzymali opcje na zakup akcji, które są przyznawane po cenie zamknięcia z giełdy NYSE z dnia poprzedzającego przyznanie nagrody. Pracownicy nabywają prawa do części przyznanych opcji, co roku od dnia przyznania nagrody SOP. Opcje przyznane w roku 2009 będą przekazywane w częściach po 33⅓% rocznie w ciągu trzech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Opcje przyznane w poprzednich latach 2005-2008 były przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Pracownik traci prawo do przyznanych opcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Opcje mogą być zrealizowane poprzez zakup akcji w terminie między nabyciem prawa do opcji a datą wygaśnięcia opcji.

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Akcje przyznane w latach 2006-2009 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny, z wyłączeniem Programu Zakupu Akcji, którego kwota jest nieistotna z punktu widzenia sprawozdania, przedstawione są poniżej:

Program SOP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	13.02.2002	42,11 lub 41,90	200	77 541
2	20.01.2004	49,50	69	39 505
3	18.01.2005	47,50	4	1 451
4	20.09.2005	45,36	1	1 500
5	17.01.2006	48,92	1	1 538
6	16.01.2007	54,38	1	436
7	22.01.2008	24,45	10	31 497
8	29.10.2009	4,08	213	1 121 762

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	17.01.2006	36,58 lub 48,77	130	15 009
2	21.11.2006	50,73	1	739
3	16.01.2007	40,84 lub 54,46	159	41 453
4	17.07.2007	52,19	1	1 917
5	16.10.2007	46,24	1	406
6	20.11.2007	32,00	1	2 344
7	22.01.2008	19,75 lub 26,33	196	192 670
8	20.01.2009	4,67	25	298 329

	Program SOP	Program CAP
Okres nabywania uprawnień (lata)	(1) 20% po każdym kolejnym roku (2) i (8) 33,33% po każdym kolejnym roku (3)-(7) 25% po każdym kolejnym roku	25% po każdym kolejnym roku
Oczekiwana zmienność	129,47%	129,47%
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	1 rok od momentu nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Stopa procentowa wolna od ryzyka (dla USD)	1,54%	1,54%
Oczekiwana dywidenda w USD na 1 akcję	0,04	0,04
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	7%	7%
Wartość godziwa jednego instrumentu*(w USD)	0,00 – 2,45	3,31

*różni się w zależności od daty wykonania

Liczba oraz średnie ważone ceny wykonania opcji na akcje (program SOP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2009		31.12.2008	
	Liczba	Średnia ważona cena wykonania	Liczba	Średnia ważona cena wykonania
Występujące na początek okresu	259 274	38,93	250 616	40,75
Przyznane w danym okresie	1 121 762	4,08	31 497	24,45
Wykonane w danym okresie	-	-	-	-
Umorzone/wygasłe w danym okresie	105 806	-	22 839	-

	31.12.2009		31.12.2008	
	Liczba	Średnia ważona cena wykonania	Liczba	Średnia ważona cena wykonania
Występujące na koniec okresu	1 275 230	8,47	259 274	38,93
Możliwe do wykonania na koniec okresu	159 693	43,50	225 775	40,86

Dla opcji występujących na koniec danego okresu:

Cena wykonania (w USD)	31.12.2009		Cena wykonania (w USD)	31.12.2008	
	Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)		Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)
41,90	0,81	0,00	41,90	1,77	0,00
42,11	76,73	0,00	42,11	96,38	0,00
-	-	-	32,05	69,85	0,00
49,5	39,51	0,00	49,5	54,76	0,00
47,5	1,45	0,05	47,5	1,55	0,55
45,36	1,50	0,72	45,36	1,50	1,22
48,92	1,54	0,55	48,92	1,54	1,05
54,38	0,44	1,05	54,38	0,44	1,55
24,45	31,50	1,55	24,45	31,50	2,55
4,08	1 121,76	2,83	-	-	-

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2009		31.12.2008	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji	Liczba	Średnia ważona cena akcji
Występujące na początek okresu	445 634	28,33	226 616	42,23
Przyznane w danym okresie	291 944	4,67	304 417	21,87
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	184 712	-	85 399	-
Występujące na koniec okresu	552 866	14,82	445 634	28,33

46. Zdarzenia po dacie bilansowej

Po dniu 31 grudnia 2009 roku nie wystąpiły zdarzenia, nieujęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

47. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza szerokim spektrum ryzyk związanych z jej działalnością. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w różnych jednostkach i na różnych poziomach organizacji i pokrywa między innymi: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem,
- zatwierdzania ogólnego poziomu ryzyka w Grupie,

- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka oraz definiuje role i obowiązki w obszarze zarządzania ryzykiem, zapewniając oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od służb prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- ustala zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie,
- określa ogólne poziomy apetytu na ryzyko akceptowane przez Radę Nadzorczą.

Procesy zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym są wdrażane w Grupie na podstawie pisemnych strategii i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka zatwierdzonych przez Zarząd lub odpowiednio powołane Komitety, w tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) oraz Komitety ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, Komisje ds. Kontroli i Zgodności (BRCC).

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. Chief Risk Officer), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego i rodzin ryzyka operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie zasad struktury organizacyjnej zarządzania ryzykiem w Grupie, a także metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności i operacyjnego,
- kształtowanie polityki ryzyka i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności i operacyjnego,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów nieregularnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

Szef Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględnia specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione następujące jednostki odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykami rynkowym i płynności,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- wsparcie zarządzania ryzykiem.

Niezależni decydenci ds. zarządzania ryzykiem na poziomie biznesu są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w ramach swoich jednostek biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy występujące w jednostkach biznesowych.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji,
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń,
- kalkulacji i raportowania rezerw kredytowych,
- wsparcia realizacji wymagań Nowej Umowy Kapitałowej.

Główne rodzaje ryzyka

Ryzyko kredytowe wynika z zaangażowania kredytowego, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy takich, jak:

- kredyty i pożyczki,
- sprzedaż i prowadzenie transakcji,
- transakcje na instrumentach pochodnych,
- transakcje na papierach wartościowych,
- rozliczenia,
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji wynikających z działalności kredytowej, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje również zasady ograniczania ryzyka (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń) oraz zarządza **ryzykiem koncentracji zaangażowań**.

Ryzyko rynkowe obejmuje ryzyko płynności i ryzyko ceny. Oba rodzaje ryzyka są związane z normalnym trybem prowadzenia działalności w zakresie pośrednictwa finansowego. Ryzyko płynności to ryzyko, że Bank lub podmiot zależny Banku uwzględniany w konsolidacji ryzyka może być niezdolny do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Ryzyko ceny to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko ceny jest związane z portfelem niehandlowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne to ryzyko strat związanych z nieadekwatnymi lub niewłaściwymi procedurami wewnętrznymi, błędami osób lub systemów technicznych, a także ryzyko strat wynikających z okoliczności zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko franszyzy związane z praktykami lub zwyczajami rynkowymi. Obejmuje również ryzyko nieprzestrzegania obowiązującego prawa oraz wewnętrznych regulaminów Grupy.

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka reputacji, ryzyka strategii lub ryzyka strat, które są wyłącznie skutkiem decyzji podjętych na podstawie uprawnionych osądów dotyczących ryzyka kredytowego, rynkowego lub ubezpieczeniowego.

Ryzyko nie osiągnięcia planowanych przychodów, to zagrożenie spadku przychodów będące rezultatem wpływu czynników zewnętrznych lub/i wewnętrznych.

RYZIKO KREDYTOWE

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest zapewnienie wysokiej jakości portfela kredytowego oraz stabilności prowadzonej działalności kredytowej poprzez minimalizację ryzyka poniesienia strat. Służą temu obowiązujące w Banku regulacje i wdrożone procesy kontrolne.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, zatwierdzanie konkretnych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowego ryzyka odpowiedzialne są niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są

dostosowywane na podstawie wyników audytu wewnętrznego, rentowności oraz wyników portfela kredytowego.

W przypadku klientów korporacyjnych i komercyjnych oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad takich, jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych służb zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone koszty kredytu,
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem,
- wymóg podjęcia decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników,
- uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka – ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i ocenę ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym,
- stosowanie standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, a także stosowanie spójnych standardów w przypadku dokumentów kredytowych i działań naprawczych,
- rating ryzyka wyznaczany za pomocą modeli ratingu ryzyka lub kart ocen (scoring),
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w sytuacjach, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych,
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad polityki na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji zasad polityki przez kierownictwo wyższego szczebla.

Procedury zarządzania ryzykiem w przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych są zorganizowane w oparciu o oferowane produkty. Zasady polityki określają następujące kluczowe elementy zarządzania ryzykiem:

- Polityka kredytowa definiuje minimalne kryteria akceptacji klientów, metodę oceny zdolności kredytowej, pracowników upoważnionych do podejmowania decyzji kredytowych oraz przyznane im limity, minimalną ocenę punktową wniosku, proces weryfikacji wniosków, wymagane dokumenty i inne kryteria;
- Polityka kredytowa określa zasady postępowania w przypadku niezabezpieczonej ekspozycji z tytułu jednego produktu oraz maksymalną kwotę łącznego zaangażowania danego klienta. W ramach limitów wewnętrznych dopuszcza się:
 - kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz potwierdzonych kwalifikacji dotyczących oceny ryzyka i podejmowania decyzji kredytowych. Kompetencje kredytowe podlegają okresowej weryfikacji. Analizowane są wyniki osoby oceniającej ryzyko i podejmowane odpowiednie działania w stosunku do przyznanych limitów,
 - skuteczność kart scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilności populacji, raportów KS i sprawozdań dotyczących uzyskiwanych na podstawie karty scoringowej wyników jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każda karta scoringowa wyników podlega corocznej walidacji,
 - Grupa opracowuje pisemne procedury dla każdego produktu, obejmujące wszystkie jego aspekty, takie jak dokumentacja prawna, cena, warunki, procedury operacyjne (ocena ryzyka, uruchomienie, obsługa), księgowanie, proces windykacji, zasady polityki kredytowej, wykaz ekspozycji zagrożonych, metody obliczania strat itp.

Każdy portfel jest poddawany raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje system spójnych ocen ratingowych w stosunku do całego portfela kredytów korporacyjnych komercyjnych, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika jest elementem oceny ryzyka kredytowego związanego z udzieleniem kredytu. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewypłacalności dłużnika w ciągu 1 roku i jest obliczany przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych (w określonych sytuacjach) lub kart ocen (*scoring*).

W odniesieniu do niektórych portfeli, Grupa stosuje również miarę oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, zwaną ratingiem limitu dłużnika. Rating ten uwzględnia szereg czynników jakościowych mających wpływ na zdolność dłużnika do wywiązywania się ze zobowiązań wobec Grupy: (i) cykliczność branży, (ii) jakość zarządu, (iii) strategia, (iv) zdolność do przetrwania, (v) ryzyko niekorzystnych zmian regulacyjnych, (vi) jawność i jakość kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka kredytu, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry kredytu np. zabezpieczenie prawne kredytu, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewypłacalności. W ten sposób rating ryzyka kredytu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu kredytu.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie kredytu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji,
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku kredytów, gdy można ocenić ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika,
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych (osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw zarządzanych na bazie portfela) pomiar ryzyka jest prowadzony w formie statystycznej analizy zachowania całego portfela lub wybranej grupy klientów (np. w podziale wg lokalizacji geograficznej, wielkości obrotów, punktacji, rodzaju działalności itp.).

Monitoring ryzyka kredytowego

Prawdopodobieństwa niedopełnienia swoich zobowiązań przez dłużnika jest monitorowane przez wyznaczonych pracowników ryzyka lub biznesu.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Oprócz opracowywania różnych sprawozdań kredytowych, specjaliści zarządzający ryzykiem na poziomie biznesu i menedżerowie poszczególnych portfeli prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

Dedykowane systemy MIS pozwalają na detaliczną analizę elementów związanych z ryzykiem kredytowym (np. poziom zaangażowania, poziom zaległości lub strat kredytowych) w różnych przekrojach (np. klient, portfel kredytowy, segment klienta, produkt).

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest prowadzone poprzez

- wyznaczanie granic rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,
- wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
- wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów pozyskiwania i analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
- wprowadzenie standardów dokumentacji,
- stosowanie zabezpieczeń celem ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydualnym,
- określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia,
- monitorowanie kredytów i system wczesnego ostrzegania,
- aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych.

W przypadku klientów indywidualnych dodatkowo stosuje się:

- weryfikację klientów w Biurze Informacji Kredytowej (BIK),
- limity zaangażowania dla produktu oraz całkowitej ekspozycji klienta w Grupie,
- ocena zdolności kredytowej klienta w sposób systematyczny przy użyciu karty scoringowej,
- weryfikacja zatrudnienia i dochodu,
- kontrole ograniczające ryzyko wyłudzeń,
- miesięczny monitoring jakości portfela.

Okresowe testy warunków skrajnych portfela (stress tests) umożliwiają zidentyfikowanie podatności portfela na działanie określonych czynników zewnętrznych.

ZARZĄDZANIE EKSPOZYCJAMI Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI

Grupa posiada jednolity wewnętrzny system klasyfikacji należności na podstawie ustalonych kryteriów. Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również właściwej klasyfikacji i dostosowanie działań naprawczych bądź egzekucyjnych do klasyfikacji należności. System nadawanych ratingów i klasyfikacji odgrywa kluczową rolę przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznana została utrata wartości są podzielone na dwie grupy. Wyodrębnia się portfel ekspozycji zarządzanych na podstawie indywidualnej klasyfikacji (klienci oceniani indywidualnie) oraz portfel ekspozycji zarządzanych na bazie zaległości (klienci oceniani portfelowo). Przypisanie do określonego portfela zależy od całkowitej kwoty zaangażowania danego klienta.

Dla klientów ocenianych indywidualnie ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości to te, w przypadku których zaistniały obiektywne przesłanki wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych obejmujące, między innymi:

- obiektywnie stwierdzone trudności dłużnika z wypłacalnością,
- zaległości w płatnościach umownych,

- złamanie warunków umowy kredytowej,
- wysokie prawdopodobieństwo, iż dłużnik rozpocznie postępowanie układowe lub upadłościowe.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości przeprowadzając przeglądy portfela.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, przy uwzględnieniu następujących czynników:

- łączne zaangażowanie klienta,
- predyspozycje do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych,
- oczekiwane płatności dostępne w przypadku upadłości czy likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wierzytelności.

Polityka Grupy wymaga, aby poziom odpisów na znaczących zaangażowaniach zarządzanych na bazie klasyfikacji był przeglądany, co najmniej raz na kwartał. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Poniżej został zaprezentowany portfel Grupy, w którym należności klientów ze stwierdzoną utratą wartości pogrupowane zostały w kategorii ryzyka na bazie klasyfikacji, a należności bez utraty wartości według wewnętrznych ratingów ryzyka. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości. Należnościom nadawane są kategorie ryzyka od I do IV, przy czym I oznacza należności bez utraty wartości, natomiast II do IV oznacza należności z rozpoznaną utratą wartości. Ekspozycję bez rozpoznanej utraty wartości klasyfikowane są na podstawie ratingów ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 8, przy czym kategoria ryzyka 1 jest kategorią najlepszą.

Dla celów określenia maksymalnej ekspozycji Grupy na ryzyko kredytowe należy uwzględnić również ekspozycje o charakterze pozabilansowym (opisane w nocie 39), dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (opisane w nocie 20), aktywa finansowe przeznaczone do obrotu (opisane w nocie 19) oraz inne aktywa (opisane w nocie 29).

w tys. zł

	31.12.2009		31.12.2008	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości				
Należności oceniane indywidualnie				
kategoria ryzyka II	445 631	-	187 007	-
kategoria ryzyka III	379 375	-	207 887	-
kategoria ryzyka IV	607 205	-	994 211	2 253
Wartość brutto	1 432 211	-	1 389 105	2 253
Utrata wartości	771 034	-	1 000 523	2 253
Wartość netto	661 177	-	388 582	-

w tys. zł

	31.12.2009		31.12.2008	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Należności oceniane portfelowo				
kategoria ryzyka II	40 981	-	18 767	-
kategoria ryzyka III	31 948	-	24 283	-
kategoria ryzyka IV	752 573	-	498 748	-
Wartość brutto	825 502	-	541 798	-
Utrata wartości	547 973	-	389 528	-
Wartość netto	277 529	-	152 270	-
Należności bez utraty wartości				
rating ryzyka 1-4	10 424 498	3 330 097	12 304 080	2 875 124
rating ryzyka 5-6	1 711 223	148 398	1 394 529	43 272
rating ryzyka 7-8	367 081	-	395 002	101 129
Wartość brutto	12 502 802	3 478 495	14 093 611	3 019 525
Utrata wartości	141 982	766	70 701	1 788
Wartość netto	12 360 820	3 477 729	14 022 910	3 017 737
Łączna wartość netto	13 299 526	3 477 729	14 563 762	3 017 737

w tys. zł

	31.12.2009		31.12.2008	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Utrata wartości na należności z rozpoznaną utratą wartości				
Utrata wartości oceniana indywidualnie				
kategoria ryzyka II	52 136	-	20 234	-
kategoria ryzyka III	153 524	-	69 974	-
kategoria ryzyka IV	565 374	-	910 315	2 253
	771 034	-	1 000 523	2 253
Utrata wartości oceniana portfelowo				
kategoria ryzyka II	7 783	-	4 322	-
kategoria ryzyka III	9 014	-	7 551	-
kategoria ryzyka IV	531 176	-	377 655	-
	547 973	-	389 528	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty				
rating ryzyka 1-4	117 828	523	54 865	2
rating ryzyka 5-6	12 081	243	6 178	322
rating ryzyka 7-8	12 073	-	9 658	1 464
	141 982	766	70 701	1 788
Łączna utrata wartości	1 460 989	766	1 460 752	4 041

w tys. zł

	31.12.2009	31.12.2008
Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty		
Należności nieprzeterminowane		
0-30 dni	15 814 978	16 992 453

w tys. zł	31.12.2009	31.12.2008
Należności przeterminowane		
31-90 dni	161 678	120 639
91-180 dni	2 368	44
181-365 dni	227	-
ponad 366 dni	322	-
Wartość brutto	15 979 573	17 113 136

Poziom pokrycia rezerwami należności Grupy przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2009	31.12.2008
Wartość brutto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	2 257 713	1 933 156
<i>Należności oceniane indywidualnie</i>	1 432 211	1 391 358
<i>Należności oceniane portfelowo</i>	825 502	541 798
Należności bez utraty wartości	15 984 297	17 113 136
Łączna wartość brutto	18 239 010	19 046 292
Utrata wartości		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	1 319 007	1 392 304
<i>Należności oceniane indywidualnie</i>	771 034	1 002 776
<i>Należności oceniane portfelowo</i>	547 973	389 528
Należności bez utraty wartości	142 748	72 489
Łączna utrata wartości	1 461 755	1 464 793
Wartość netto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	938 706	540 852
<i>Należności oceniane indywidualnie</i>	661 177	388 582
<i>Należności oceniane portfelowo</i>	277 529	152 270
Należności bez utraty wartości	15 838 549	17 040 647
Łączna wartość netto	16 777 255	17 581 499

Wskaźnik pokrycia rezerwami należności z rozpoznaną utratą wartości	58,4%	72,0%
--	--------------	--------------

Na dzień 31 grudnia 2009 roku należności bez utraty wartości obejmują kredyty gotówkowe w kwocie brutto 133 842 tys. zł udzielone osobom prywatnym z maksymalnie dwumiesięcznym okresem prolongaty w spłacie kredytu.

POLITYKA STOSOWANIA ZABEZPIECZEŃ I INNYCH METOD OGRANICZANIA RYZYKA

W odróżnieniu od różnych ogólnych zasad ograniczania ryzyka kredytowego specyficznych dla obszaru korporacyjnego i detalicznego Grupa posiada wspólne zasady polityki zabezpieczeń i innych metod ograniczania ryzyka, w tym przyjmowania gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia (zwane dalej łącznie: zabezpieczeniami).

Grupa udziela kredytów osobom fizycznym oraz przedsiębiorstwom przede wszystkim na podstawie oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

Grupa przyjmuje różne formy zabezpieczenia ekspozycji kredytowych. W części detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne, a w części obsługującej przedsiębiorstwa są to różne typy zabezpieczeń, włączając:

- gwarancje bankowe, poręczenia osób trzecich, oświadczenia patronackie,

- zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką,
- obligacje skarbowe, bony skarbowe, certyfikaty NBP,
- papiery wartościowe,
- udziały w spółkach,
- należności,
- zapasy,
- nieruchomości,
- maszyny i urządzenia,
- pojazdy mechaniczne.

W celu usprawnienia oraz standaryzacji procesu związanego z obsługą zabezpieczeń wierzytelności kredytowych w Banku utworzona została niezależna specjalna jednostka ryzyka odpowiedzialna za proces zarządzania zabezpieczeniami wierzytelności kredytowych i ich monitorowania. Do kluczowych elementów tego procesu zaliczają się:

- definicje kryteriów akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- proces wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady monitoringu zabezpieczeń,
- wymagane inspekcje i ubezpieczenie zabezpieczeń.

Grupa występuje do klienta o dodatkowe zabezpieczenia w sytuacji, gdy w ocenie Grupy wiarygodność kredytowa klienta uległa pogorszeniu lub w wyniku weryfikacji stwierdzono, że wartość zabezpieczenia uległa zmniejszeniu.

W regulacjach kredytowych zostały określone:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w powiązaniu ze strukturą portfela wierzytelności kredytowych.

Zaprobowane w regulacjach założenia dotyczące zasad akceptacji, zarządzania, monitoringu i raportowania zabezpieczeniami, są sprawdzane w ramach procesu kontroli. Grupa okresowo kontroluje też, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń jest zgodna z założeniami.

KONCENTRACJA ZAANGAŻOWANIA

Grupa ustanawia limity i zarządza wielkością ekspozycji tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa określa limity koncentracji zaangażowań w odniesieniu do maksymalnej sumy ekspozycji:

- wobec jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie (dłużnika),
- w ramach poszczególnych sektorów gospodarki (na podstawie amerykańskiej klasyfikacji branż),
- w walutach obcych,
- wobec grupy kapitałowej podmiotu dominującego dla Grupy.

Pierwsze dwie koncentracje – wobec dłużników i branż – dotyczą w szczególności portfeli Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw i są koncentracjami uznanymi za najistotniejsze z punktu widzenia zarządzania tym ryzykiem w Grupie.

W ramach zarządzania koncentracją ekspozycji wobec dłużników Grupa monitoruje również limity określone ustawą Prawo Bankowe i innymi Uchwałami nadzorczymi oraz zapewnia ich przestrzeganie, w tym wyznaczenie dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu tych ekspozycji w razie potrzeby.

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec kontrahenta

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie. Według danych z dnia 31 grudnia 2009 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 2 885 442 tys. zł, czyli 71,2% tych funduszy (31 grudnia 2008 roku: 2 161 636 tys. zł, tj. 64,8%).

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych 10 największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2009			31.12.2008		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie
GRUPA 1	70 536	657 004	727 539	187 916	311 341	499 257
GRUPA 2	284 984	351 906	636 890	344 592	408 274	752 866
GRUPA 3	251 321	312 657	563 978	267 359	179 323	446 682
GRUPA 4	252 989	226 951	479 940	245 000	5 000	250 000
KLIENT 5	7 512	469 583	477 095	135 195	327 636	462 831
KLIENT 6	1	319 519	319 520	6	312 102	312 108
GRUPA 7	211 117	102 983	314 100	86 728	235 094	321 822
GRUPA 8	4	275 972	275 976	113 757	188 303	302 060
GRUPA 9	116 575	139 182	255 757	111 534	164 381	275 915
GRUPA 10	9 905	244 626	254 531	238 175	38 605	276 780
Razem 10	1 204 943	3 100 383	4 305 326	1 730 262	2 170 059	3 900 321

*Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze Komisji Nadzoru Finansowego określają limity maksymalnego zaangażowania Grupy. Zgodnie z obowiązującymi od 1 stycznia 2002 roku przepisami art. 71 ust. 1, wspomnianej ustawy suma wierzytelności Grupy oraz udzielonych przez Grupę zobowiązań pozabilansowych w stosunku do jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, nie może przekraczać odpowiednio 20% funduszy własnych Grupy w przypadku, gdy którykolwiek z tych podmiotów jest w stosunku do Grupy podmiotem dominującym lub zależnym albo jest zależny od podmiotu dominującego wobec Grupy oraz 25% w przypadku, gdy podmioty te nie są w ten sposób podmiotami powiązanymi z Grupą. Przy zachowaniu warunków określonych przepisami uchwały nr 380/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (...) dopuszcza się utrzymywanie przez Grupę przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności ponad limity określone w art. 71 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo Bankowe ustalone zostały zgodnie z uchwałą nr 381/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r., w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych Grupy (...).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec podmiotu powiązanego z sektora bankowego przekraczające ustawowe limity koncentracji wierzytelności. Przekroczenie limitu dotyczyło wierzytelności wynikających z transakcji instrumentami pochodnymi. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji wierzytelności wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2009 roku.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji branżowej ryzyka kredytowego Grupa na bieżąco monitoruje zaangażowanie w poszczególnych sektorach gospodarki, określając pożądane kierunki, w których zaangażowanie Grupy powinno się zwiększać, oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane. W tym celu ustanowione są i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowania branżowego.

Polityka zaangażowania Grupy wobec klientów należących do poszczególnych branż prowadzona jest odrębnie wobec dużych klientów Bankowości Korporacyjnej oraz średnich, małych i mikro klientów Bankowości Przedsiębiorstw:

- polityka zaangażowania Grupy wobec klientów korporacyjnych i komercyjnych należących do poszczególnych sektorów prowadzona jest poprzez definiowanie rynków docelowych. Jednym z kluczowych elementów uwzględnianych przy definiowaniu rynków docelowych jest dokonana na podstawie odpowiednich analiz ocena ryzyka branżowego. W ramach określonych rynków docelowych definiowane są kryteria akceptacji ryzyka,
- polityka zaangażowania Grupy wobec małych, średnich i mikro przedsiębiorstw prowadzona jest poprzez negatywną selekcję branż charakteryzujących się zbyt wysokim ryzykiem współpracy.

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki, w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane w zakresie zaangażowania (brutto) Grupy w dwudziestu największych branżach gospodarki oraz w podziale na typ prowadzonej działalności według stanu na porównawcze okresy.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2009	31.12.2008
	w %	w %
Handel hurtowy i komisowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, motocyklami	18,9	17,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	7,9	5,7
Handel detaliczny, z wyłączeniem sprzedaży pojazdów samochodowych, motocykli; naprawa artykułów użytku osobistego i domowego	7,6	5,7
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	7,0	6,8
Pośrednictwo finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalno- rentowych	6,1	11,1
Produkcja wyrobów chemicznych	4,0	4,6
Sprzedaż, obsługa i naprawa pojazdów samochodowych i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów samochodowych	3,7	3,3
Produkcja maszyn i aparatury	3,7	2,8
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	3,6	1,7
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	3,6	3,2
Pierwsza "10" branż gospodarki	66,1	62,8
Poczta i telekomunikacja	3,6	3,0
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2,9	2,1
Budownictwo	2,7	2,7
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2,4	2,0
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2,0	1,8
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	1,9	1,5
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	1,9	1,9
Transport lądowy, transport rurociągowy	1,9	2,1

Branża gospodarki według PKD	31.12.2009	31.12.2008
	w %	w %
Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	1,6	2,1
Organizacje i zespoły eksterytorialne	1,5	1,0
Pierwsza "20" branż gospodarki	88,5	83,0
Pozostałe branże	11,5	17,0
Razem	100,0	100,0

Pomimo, że w stosunku do końca 2009 roku koncentracja w wybranych branżach zmieniła się, ogólny poziom koncentracji portfela pozostał na podobnym poziomie.

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008
Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności		
<i>Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków</i>		
finansowa	4 697 387	3 870 650
produkcyjna	2 799 801	3 875 943
usługowa	1 359 136	1 850 503
pozostała	3 204 188	3 713 016
	12 060 512	13 310 112
<i>Należności brutto od osób fizycznych</i>	6 178 498	5 774 528
(patrz nota 23)	18 239 010	19 084 640

Ponadto monitorowane są również inne potencjalne koncentracje – geograficzna i zabezpieczeń – jednak ze względu na charakterystykę portfela Grupy nie zostały wyznaczone limity dla tych rodzajów koncentracji.

RYZIKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Zarządzanie ryzykiem rynkowym obejmuje dwa podstawowe obszary ryzyka: ryzyko płynności finansowej oraz ryzyko cenowe.

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Ryzyko cenowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, jak również zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych w Citigroup, podmiocie dominującym wobec Grupy.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAiP),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem płynności

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań KZAiP i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań KZAiP i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Pionu Skarbu i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Pionu Skarbu i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje KZAiP.

Plan finansowania i zabezpieczania płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Pionu Skarbu. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty KZAiP dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Bank dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- Analizę luk – Raport Dostępu do Rynku (MAR),
- Scenariusze kryzysowe,
- Strukturalne wskaźniki płynności,
- Rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- Znaczące źródła finansowania,
- Awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 3 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Pion Skarbu i Ryzyko Rynkowe Banku oraz zatwierdzane przez KZAiP.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania takie, jak:

- Koncentracja bazy funduszowej,
- Obniżenie ratingu długoterminowego,
- Obniżenie ratingu krótkoterminowego,
- Kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Pion Skarbu przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Banku w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez KZAiP.

Plan awaryjny określa:

- Warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej,
- Kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu,
- Źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymywania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych,
- Zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu,
- Zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Wielkości zmodyfikowanej luki przepływów finansowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2009 roku i 31 grudnia 2008 roku przedstawione są w poniższych tabelach.

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2009 roku:

<i>w tys. zł</i>	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	6 299 562	28 303	-	-	31 305 198
Pasywa	5 929 337	92 777	733 525	17 102	30 860 322
Luka bilansowa w danym okresie	370 225	(64 474)	(733 525)	(17 102)	444 876
Transakcje pozabilansowe – wpływy	4 944 444	2 756 240	4 595 140	2 746 777	3 386 498
Transakcje pozabilansowe – wypływy	4 860 474	2 783 460	4 575 245	2 728 165	3 594 798
Luka pozabilansowa w danym okresie	83 970	(27 220)	19 895	18 612	(208 300)
Luka skumulowana	454 195	362 501	(351 129)	(349 619)	(113 043)

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2008 roku:

<i>w tys. zł</i>	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	4 261 460	686 524	989 882	12 517	36 599 962
Pasywa	7 049 895	94 153	870 108	315 248	34 220 941
Luka bilansowa w danym okresie	(2 788 435)	592 371	119 774	(302 731)	2 379 021
Transakcje pozabilansowe – wpływy	7 294 723	6 124 796	10 871 352	1 752 153	4 512 902
Transakcje pozabilansowe – wypływy	6 535 615	6 017 968	10 810 675	1 738 723	5 563 943
Luka pozabilansowa w danym okresie	759 108	106 828	60 677	13 430	(1 051 041)
Luka skumulowana	(2 029 327)	(1 330 128)	(1 149 677)	(1 438 978)	(110 998)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

<i>w tys. zł</i>	31.12.2009	31.12.2008	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	14 358 026	15 247 016	(888 990)
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	3 792 008	3 183 925	608 082
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	2 275 793	1 248 263	1 027 531
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	8 290 225	10 814 828	(2 524 604)
Skumulowana luka płynności do 1 roku	(351 129)	(1 149 677)	798,548
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	4 089%	1 326%	2 763%

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	10 412	10 412	-	-	-	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
Depozyty sektora finansowego	32	4 735 264	4 619 908	69 609	37 202	4 704	11	3 830
w tym: banki	32	1 632 656	1 603 718	3 616	24 756	137		429
Depozyty sektora niefinansowego	32	20 571 961	18 881 508	1 164 520	477 533	27 625	64	20 711
Pozostałe zobowiązania	32	1 052 815	176 396	29 176	744 911	1 997	97 707	2 628
		<u>26 360 040</u>	<u>23 677 812</u>	<u>1 263 305</u>	<u>1 259 646</u>	<u>34 326</u>	<u>97 782</u>	<u>27 169</u>
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	19	2 528 856	96 139	171 480	418 153	1 137 079	706 005	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych		<u>11 428 560</u>	<u>11 014 695</u>	<u>2 221</u>	<u>232 763</u>	<u>161 753</u>	<u>17 128</u>	<u>-</u>
		40 327 868	34 799 058	1 437 006	1 910 562	1 333 158	820 915	27 169
Instrumenty pochodne rozliczane brutto								
Wpływy		17 483 742	4 521 371	2 777 426	3 313 231	4 206 331	2 665 383	
Wypływy		17 310 581	4 502 375	2 804 959	3 222 380	4 131 948	2 648 919	
		<u>173 161</u>	<u>18 996</u>	<u>(27 533)</u>	<u>90 851</u>	<u>74 383</u>	<u>16 464</u>	

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

<i>w tys. zł</i>	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
Depozyty sektora finansowego	32	7 922 266	7 829 200	43 691	40 407	4 743	-	4 225
<i>w tym: banki</i>	32	3 336 022	3 287 207	13 223	34 457	-	-	1 135
Depozyty sektora niefinansowego	32	19 935 083	18 256 867	1 298 410	325 730	27 065	84	26 927
Pozostałe zobowiązania	32	1 488 396	194 051	24 603	841 353	333 810	89 703	4 876
		<u>29 345 745</u>	<u>26 280 118</u>	<u>1 366 704</u>	<u>1 207 490</u>	<u>365 618</u>	<u>89 787</u>	<u>36 028</u>
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	19	4 754 417	224 081	399 117	1 277 529	1 575 691	1 277 999	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych								
		<u>10 949 511</u>	<u>10 309 913</u>	<u>38 618</u>	<u>168 924</u>	<u>380 018</u>	<u>52 038</u>	<u>-</u>
		45 049 673	36 814 112	1 804 439	2 653 943	2 321 327	1 419 824	36 028
Instrumenty pochodne rozliczane brutto								
Wpływy		29 126 979	6 209 300	6 180 753	10 389 201	3 700 904	2 646 821	
Wypływy		<u>28 994 979</u>	<u>6 415 210</u>	<u>6 022 235</u>	<u>10 373 970</u>	<u>3 557 517</u>	<u>2 626 047</u>	
		132 000	(205 910)	158 518	15 231	143 387	20 774	

Zarządzanie ryzykiem cenowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem cenowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem cenowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowe i bankowe.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe takie, jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym – tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Departament Skarbu Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne oraz opcje na stopy procentowe. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednocześnie (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych jest wyłączony z kalkulacji i monitoringu ryzyka cenowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka cenowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Departament Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close)/całkowitego zwrotu z portfela (Total Return),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy. Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (*Value-at-Close*) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2009 roku oraz na dzień 31 grudnia 2008 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

w tys. zł	31.12.2009		31.12.2008	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	(25 017)	30 599	7 642	104 071
USD	4 196	13 497	(394)	3 351
EUR	5 709	9 752	(8 836)	(42 808)

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Biuro Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Pion Skarbu.

Poziom ryzyka określonego miarą DV01 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawione są w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2009			31.12.2008			Ogółem w okresie 01.01.2009 – 31.12.2009		
	Ogółem	Pap. Wart.	IRS	Ogółem	Pap. Wart.	IRS	średnia	min	max
PLN	(1 631)	(1 631)	-	(1 246)	(1 246)	-	(1 500)	(1 695)	(1 253)
USD	-	-	-	(99)	(99)	-	(42)	(104)	-
EUR	(180)	(180)	-	(766)	(766)	-	(605)	(880)	(180)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01 (Dolar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym) spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka cenowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (stress test), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka cenowego portfeli handlowych w dwudziestu jeden walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko cenowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DV01 z pominięciem ekspozycji wynikających z zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w 2009 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	w okresie 01.01.2009 – 31.12.2009				
	31.12.2009	31.12.2008	Średnio	Maksimum	Minimum
PLN	(192)	(42)	(211)	319	(655)
EUR	54	23	(6)	161	(184)
USD	1	(10)	(9)	26	(82)

W 2009 roku średnie wielkości ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w porównaniu z rokiem 2008 zwiększyły się o ponad 30%. Największe ekspozycje przyjmowane były w walucie krajowej (średnia wielkość wskaźnika DV01 wynosiła –211 tys. zł wobec –121 tys. zł w roku 2008), mniejszy natomiast był średni apetyt na ryzyko w EUR (średnia wielkość pozycji była o około 30 tys. zł niższa w porównaniu do roku 2008). Jeśli chodzi o maksymalne wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to były one wyższe niż w roku ubiegłym na walucie lokalnej (maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła –655 tys. zł w porównaniu do –515 tys. zł w roku 2008), niższe natomiast na walutach obcych (np. EUR –184 tys. zł w porównaniu do –218 tys. zł w roku ubiegłym).

Pion Skarbu, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2009 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	w okresie 1.01.2009 – 31.12.2009				
	31.12.2009	31.12.2008	Średnio	Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	267	114	5 177	17 047	77
Ryzyko stóp procentowych	2 703	3 511	6 814	16 752	1 956
Ryzyko ogółem	2 741	3 514	8 566	17 619	2 248

Ogólny średni poziom ryzyka cenowego portfeli handlowych w roku 2009 był znacznie wyższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2008 o prawie 5 mln zł, głównie jako wynik zwiększenia poziomów ekspozycji walutowej oraz utrzymującej się wysokiej zmienności głównych czynników rynkowych. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 17,6 mln zł, podczas gdy w 2008 roku był na poziomie 14,6 mln zł.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub Centralnej Tabeli Ofert (CTO), kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2009

<i>w tys. zł</i>	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	3 669 009	4 489 670	8 122 778	7 287 217	14 900
USD	1 772 201	2 276 786	3 256 814	2 728 730	23 499
GBP	574 394	614 258	71 514	33 561	(1 911)
CHF	429 129	340 517	183 229	271 488	353
Pozostałe waluty	265 233	283 362	1 058 431	1 032 462	7 840
	6 709 966	8 004 593	12 692 766	11 353 458	44 681

31.12.2008

<i>w tys. zł</i>	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	4 916 401	5 257 506	11 890 724	11 479 544	70 075
USD	2 929 613	3 307 388	4 855 201	4 496 077	(18 651)
GBP	411 184	518 265	303 154	190 099	5 974
CHF	543 561	607 254	350 563	269 775	17 095
Pozostałe waluty	442 909	430 188	520 318	553 579	(20 540)
	9 243 668	10 120 601	17 919 960	16 989 074	53 953

RYZIKO OPERACYJNE

Ryzyko operacyjne to ryzyko strat związanych z nieadekwatnymi lub niewłaściwymi procedurami wewnętrznymi, błędami osób lub systemów technicznych, a także ryzyko strat wynikających z okoliczności zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami lub zwyczajami rynkowymi. Obejmuje ono również ryzyko nieprzestrzegania obowiązującego prawa oraz wewnętrznych regulacji Grupy. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka reputacji, ryzyka strategii lub ryzyka strat, które są tylko i wyłącznie skutkiem uprawnionych decyzji dotyczących podejmowania ryzyka kredytowego, rynkowego lub ubezpieczeniowego.

Główne zasady i podejście Grupy do zarządzania ryzykiem operacyjnym (włączając identyfikację, pomiar, ograniczanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka) opisane są w dokumencie „Zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, przyjętym i zaaprobowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Podejście Grupy do ryzyka operacyjnego opisane jest w „Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz Procedurze samooceny”. Celem tej polityki jest zapewnienie spójnego i efektywnego procesu identyfikacji, kontroli, oceny, monitorowania, pomiaru i raportowania ryzyka operacyjnego oraz ogólnej skuteczności środowiska kontroli wewnętrznej w całej Grupie. Każdy główny segment biznesu oraz każdy podmiot Grupy Kapitałowej Banku musi posiadać proces zarządzania ryzykiem operacyjnym zgodny z wymogami polityki. Procedura samooceny (RCSA) jest wykorzystywana do oceny, czy otoczenie kontrolne funkcjonuje efektywnie. Raporty ryzyka operacyjnego, przedstawiane regularnie odpowiednim Komitetom, zawierają dane pozwalające na monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego Grupy, takie jak wyniki audytów wewnętrznych i zewnętrznych, wyniki samooceny (RCSA), kluczowe ryzyka operacyjne i wskaźniki ryzyka (KRI), straty operacyjne, informacje i problemy dotyczące planów utrzymania ciągłości działalności i bezpieczeństwa informacji oraz wymogi kapitałowe. Syntetyczne informacje o profilu ryzyka operacyjnego przekazywane są do Komitetów przy Radzie Nadzorczej Banku. Rodzina ryzyk operacyjnych (włączając ryzyka technologiczne, prawne, braku zgodności, utraty reputacji itd.) zarządzana jest poprzez efektywne środowisko kontroli, ponieważ apetyt na rezydualne ryzyko operacyjne jest bardzo ograniczony.

Proces zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie regulują następujące zasady:

- Wyższe Kierownictwo Grupy jest odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w oparciu o zasady Polityki Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym;
- Zarządzanie ryzykiem operacyjnym składa się z 6 kluczowych elementów:
 - identyfikacja ryzyka,
 - ograniczanie ryzyka,
 - samoocena (RCSA),
 - monitorowanie,
 - mierzenie,
 - raportowanie;
- Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny oraz raportowania, w zasadniczych aspektach, są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy;
- Procesy ograniczania, monitorowania oraz mierzenia ryzyka są określone dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek;
- Proces kalkulacji i raportowania regulacyjnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego oraz raportowanie regulacyjne uregulowane są w Zarządzeniu „Procedura kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego według metody standardowej oraz raportowania danych o ryzyku operacyjnym”.

Rola Rady Nadzorczej i Zarządu w sprawowaniu nadzoru nad obszarem ryzyka operacyjnego:

- Rada Nadzorcza
 - Rada Nadzorcza zatwierdza opracowaną przez Zarząd strategię działania Grupy oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., uwzględniające występowanie ryzyka operacyjnego wynikającego z działalności Grupy, a w szczególności ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym;
 - Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwo jego występowania, jego skutki i metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też profil ryzyka operacyjnego, Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii;
 - Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność;
- Zarząd Banku
 - Zarząd Banku odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zarząd ustala politykę, zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym, obejmujące pełny zakres działalności Grupy. Zarząd Grupy, przy wsparciu powołanych Komitetów, podejmuje decyzje w zakresie planowania kapitałowego i monitorowania adekwatności kapitałowej oraz niezbędnych korekt, w celu usprawnienia systemów i procesów, w przypadku znaczących zmian poziomu ryzyka w działalności Grupy, czynników otoczenia gospodarczego lub zidentyfikowanych istotnych nieprawidłowości;
 - Zarząd Banku odpowiada za powoływanie struktur organizacyjnych Banku oraz za ich zmiany w celu dostosowania do strategii, profilu ryzyka oraz otoczenia rynkowego i regulacyjnego;
 - Zarząd Banku odpowiada za przygotowanie i przedstawienie Radzie Nadzorczej syntetycznych raportów dotyczących ryzyka operacyjnego;
 - Zarząd Banku zapewnia ujawnianie otoczeniu rynkowemu informacji umożliwiających dokonanie oceny podejścia Banku do zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Proces samooceny umożliwia bieżącą identyfikację, kontrolę, ocenę, monitorowanie, pomiar i

raportowanie oceny jakości procesów kontrolnych i potencjalnych zagrożeń. Dane na temat wpływu zdarzeń wiążących się z ryzykiem operacyjnym (strat) są zbierane i monitorowane regularnie od kilku lat. Wprowadzone w ostatnich latach centralizacja i automatyzacja pozwoliły na znaczne obniżenie liczby oraz kwot strat operacyjnych.

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik, w tym m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, limitów, procesu samooceny, narzędzi kontrolowania bezpieczeństwa informacji, planów awaryjnych, ubezpieczeń, audytów.

Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółkach odpowiadają Zarządy spółek. Zarządy spółek zapewniają odpowiednie struktury organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów Polityki Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym oraz Procedury Samooceny jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem Banku. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółkach i w Banku jest audytowana i oceniana według takich samych standardów.

Pomiar ryzyka i mechanizmy kontroli

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny oraz raportowania, w zasadniczych aspektach, są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy. Procesy ograniczania, monitorowania oraz mierzenia ryzyka są określone dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Procesy kontrolne wdrożone w Grupie służą ograniczaniu przyczyn wystąpienia negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Przykładowe mechanizmy kontrolne to: podział obowiązków w ramach funkcji wykonawca-kontroler (maker-checker), monitorowanie ustalonych limitów, wymogi polityki regulującej sprzedaż i zakup papierów wartościowych przez pracowników. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka (outsourcing, ubezpieczenia).

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może przyjąć i proponowania odpowiednich działań, jakie należy podjąć w celu jego ograniczenia lub transferu.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka, kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

W oparciu o standardy międzynarodowe dla ograniczenia narażenia na ryzyko operacyjne Grupie przygotowuje plany kontynuacji procesów, zwane również CoB („Continuity of Business”). Potwierdzeniem ich jakości jest posiadanie przez Bank Handlowy w Warszawie S.A., akredytowanego przez UKAS certyfikatu zgodności z normą BS 25 999.

Grupa nadzoruje oraz zarządza ryzykiem braku zgodności, które rozumiane jest jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa z uwzględnieniem regulacji międzynarodowych lub przepisów prawa innego państwa mających wpływ na działalność Grupy, regulacji wewnętrznych oraz

przyjętych przez Bank standardów postępowania. Zgodność postępowania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi, regulacjami korporacyjnymi, standardami etycznymi oraz standardami dobrych praktyk jest integralnym elementem obowiązków służbowych każdego pracownika Grupy. Zarząd Grupy odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, opracowanie polityki zgodności i zapewnienie jej przestrzegania oraz podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności. Jednostką organizacyjną, która wspiera swoim działaniem Zarząd Grupy, jednostki organizacyjne Banku oraz nadzoruje spółki zależne w zakresie zapewnienia zgodności działania Grupy z obowiązującymi przepisami prawa, wewnętrznymi aktami normatywnymi, regulacjami i zasadami obowiązującymi w grupie kapitałowej Citigroup, jest Departament Monitoringu Zgodności. Funkcja monitoringu zgodności (Compliance), którą realizuje Departament Monitoringu Zgodności jest niezależną funkcją obejmującą: identyfikowanie, ocenę, monitorowanie, testowanie, raportowanie i doradztwo w zakresie określenia ryzyka braku zgodności oraz zapewnienia zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi Grupy, zasadami postępowania oraz standardami dobrych praktyk. Departament Monitoringu Zgodności jako jednostka koordynująca i monitorująca w Grupie proces zapewnienia zgodności dokonuje corocznego przeglądu i oceny procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w ramach realizacji Roczego Planu Zapewnienia Zgodności i przedkłada stosowne informacje Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.

Grupa na podstawie przepisów prawa może powierzyć podmiotom zewnętrznym wykonywanie w imieniu i na rzecz Grupy pośrednictwa w zakresie czynności bankowych na podstawie umowy agencyjnej oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową (outsourcing). Decyzje o powierzeniu przez Grupę czynności związanych z działalnością bankową zastrzeżona jest dla Zarządu Banku. Korzystanie z usług podmiotów zewnętrznych umożliwia dostęp dla większej liczby klientów do informacji o oferowanych przez Grupę usługach i produktach oraz daje dostęp do nowych rozwiązań technologicznych. Bank zamierza korzystać z możliwości powierzania czynności związanych z działalnością bankową szczególnie w obszarach dotyczących technologii informatycznej, a także w przypadkach, kiedy powierzenie takie jest uzasadnione potrzebami biznesowymi oraz nie zagraża bezpiecznej działalności Grupy. Ponieważ outsourcing wiąże się nie tylko z korzyściami, lecz także ze zwiększonym ryzykiem, na które narażona może być Grupa w zakresie prowadzonej działalności, Grupa podejmuje działania mające na celu ograniczenie tego rodzaju ryzyka, w szczególności poprzez zapewnienie: przestrzegania przepisów prawa i regulacji wewnętrznych, efektywny system kontroli wewnętrznej, monitorowanie współpracy z podmiotami zewnętrznymi, bezpieczeństwa przetwarzanych informacji oraz tajemnicy bankowej.

W zakresie ryzyka kadrowego monitorowane są wskaźniki i przyczyny rotacji pracowników, opinie pracowników oraz rynek wynagrodzeń i świadczeń. Jednym z ważnych elementów polityki kadrowej realizowanej w Grupie jest proces Przeglądu Talentów (Talent Inventory Review) odbywający się raz w roku. W procesie identyfikowane są krytyczne dla poszczególnych procesów osoby wraz z potencjalnymi zastępcami, przygotowawanymi poprzez cykl szkoleń i programów rozwojowych do potencjalnego objęcia kluczowego stanowiska. Dzięki temu procesowi Grupa jest w stanie zapewnić ciągłość obsady na kluczowych stanowiskach.

W celu redukcji narażenia na ryzyko operacyjne, Grupa korzysta z korporacyjnego programu ubezpieczeń. W myśl tego programu zdarzenia w wysokości powyżej określonej franszyzy redukcyjnej pokrywane są przez korporacyjny program ubezpieczeniowy.

Monitoring i raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Uchybienia kontrolne, działania naprawcze, zdarzenia operacyjne i wskaźniki związane z ryzykiem operacyjnym są przedmiotem regularnych raportów przedstawianych odpowiednim Komitetom. Jednocześnie jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

Raporty ryzyka operacyjnego, przedstawiane regularnie odpowiednim Komitetom i zawierają dane pozwalające na monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego Banku takie, jak:

- wyniki audytów wewnętrznych i zewnętrznych,
- wyniki samooceny (RCSA),
- wskaźniki ryzyka (KRI-Key Risk Indicators),
- zdarzenia ryzyka operacyjnego (straty operacyjne), także w porównaniu do przychodów wg sprawozdawczości zarządczej (MPR), dla podstawowych jednostek biznesowych Banku,
- informacje o problemach kontrolnych oraz działaniach naprawczych,
- informacje dotyczące planów utrzymania ciągłości działalności i bezpieczeństwa informacji,
- wymogi kapitałowe,
- testy warunków skrajnych.

Gromadzenie danych o stratach operacyjnych odbywa się przy użyciu systemu pozwalającego na rejestrację informacji potrzebnych do analizy, raportowania zarządczego i regulacyjnego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom, wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Testy warunków skrajnych

Testy warunków skrajnych dla Ryzyka Operacyjnego wykonywane są w trybie rocznym, z założeniem, iż ich częstotliwość może ulec zmianie w zależności od rezultatów regularnego monitorowania ryzyka operacyjnego.

RYZIKO NIE OSIĄGNIĘCIA PLANOWANEGO PRZYCHODU

Ryzyko nie osiągnięcia planowanych przychodów to zagrożenie spadku przychodów będące rezultatem wpływu czynników zewnętrznych lub/i wewnętrznych.

Ryzykiem tym Grupa zarządza poprzez odpowiednie planowanie uwzględniające również niekorzystne scenariusze polityczno-gospodarcze dla kraju.

Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych dla budżetu, które uwzględniają wpływ na rachunek zysków i strat wyników testów warunków skrajnych dla wszystkich ryzyk (rezerwy kredytowe, straty operacyjne, itp.) oraz wyniki testów warunków skrajnych przychodów Grupy.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem Bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2009 roku kapitał własny Grupy wynosił 6,2 mld zł (31 grudnia 2008 roku: 5,6 mld zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4,3 mld zł (31 grudnia 2008 roku: 3,7 mld zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Decyzją Zarządu Banku wymogi kapitałowe Grupy z tytułu ryzyka kredytowego oraz operacyjnego obliczane są zgodnie z metodami standardowymi określonymi w uchwałach KNF. Długoterminowym celem jest wdrożenie metod zaawansowanych dla tych ryzyk.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników takich, jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, jak również uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

48. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora – Prezes Zarządu, Pan Michał H. Mrożek – Wiceprezes Zarządu, Pani Sonia Wędrychowicz-Horbatowska – Wiceprezes Zarządu, Pan Witold Zieliński – Wiceprezes Zarządu i Pani Iwona Dudzińska – Członek Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównywalne zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2009 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik finansowy. Zawarte w skonsolidowanym raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2009 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2009 roku.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych KPMG Audyt Sp. z o.o. dokonujący badania „Rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2009 roku”, został wybrany zgodnie z przepisami prawa. Podmiot ten oraz biegli rewidenci dokonujący tego badania spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym sprawozdaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

podpisy Członków Zarządu

10.03.2010 roku Data	Sławomir S. Sikora Imię i nazwisko	Prezes Zarządu Stanowisko/funkcja Podpis
10.03.2010 roku Data	Michał H. Mrożek Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu Stanowisko/funkcja Podpis
10.03.2010 roku Data	Sonia Wędrychowicz- Horbatońska Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu Stanowisko/funkcja Podpis
10.03.2010 roku Data	Witold Zieliński Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu Stanowisko/funkcja Podpis
10.03.2010 roku Data	Iwona Dudzińska Imię i nazwisko	Członek Zarządu Stanowisko/funkcja Podpis